

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 30. april 2003

om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53

Sag COMP/38.370 — O2 UK Limited/T-Mobile UK Limited (»UK Network Sharing Agreement«)

(meddelt under nummer K(2003) 1384)

(Kun den engelske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2003/570/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

ud fra følgende betragtninger:

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

1. SAGSBESKRIVELSE

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,

1.1. INDLEDNING

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 81 og 82⁽¹⁾, senest ændret ved forordning (EF) nr. 1/2003⁽²⁾, navnlig artikel 2, 6 og 8,

under henvisning til anmeldelse med anmodning om negativattest i henhold til artikel 2 i forordning nr. 17, subsidiært fritagelse i henhold til artikel 4 i forordning nr. 17, indgivet af O2 UK Limited og T-Mobile UK Limited den 6. februar 2002,

under henvisning til offentliggørelsen i hovedtræk af anmodningen og anmeldelsen i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17 og EØS-aftalens protokol 21, artikel 3⁽³⁾,

efter høring af Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopol-spørgsmål,

under henvisning til høringskonsulentens endelige rapport⁽⁴⁾, og

- (1) Den 6. februar 2002 anmeldte O2 UK Limited (»O2 UK«) (tidligere »BT Cellnet Limited« og »BT3G Limited«) og T-Mobile UK Limited (»T-Mobile UK«) (tidligere »One2One Personal Communications Limited«) en aftale af 20. september 2001 om deling af infrastruktur og indenlandsk roaming for tredje generation af mobiltelenet (»3G«) på det britiske marked til Kommissionen (»aftalen«). O2 UK og T-Mobile UK (»parterne«) anmodede i deres anmeldelse om negativattest i medfør af traktatens artikel 81, stk. 1/EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, subsidiært en fritagelse i medfør af traktatens artikel 81, stk. 3/EØS-aftalens artikel 53, stk. 3⁽⁵⁾.
- (2) I februar 2002 offentliggjorde Kommissionen en første meddelelse med et resumé af den anmeldte aftale og en opfordring til interesserede parter om at fremsætte bemærkninger⁽⁶⁾. I september 2002 fulgte en meddelelse i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17, hvori man redegjorde for Kommissionens foreløbige holdning og gav interesserede parter lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger til Kommissionens positive holdning⁽⁷⁾. Denne beslutning er sidste skridt i Kommissionens beslutningsprocedure.

(¹) EFT L 13 af 21.1.1962, s. 204/62.

(²) EFT L 1 af 4.1.2003, s. 1.

(³) EFT C 214 af 10.9.2002, s. 17.

(⁴) EUT C 187 af 7.8.2003.

(⁵) Kommissionen træffer også beslutning om en beslægtet anmeldelse af 1. februar 2002 fra T-Mobile Deutschland GmbH og O2 Germany (tidligere VIAG Interkom GmbH) om en aftale om etablering af 3G-net og om gensidig roaming i Tyskland (sag COMP/38.369 — »Rahmenvertrag«).

(⁶) EFT C 53 af 28.2.2002, s. 18.

(⁷) Sag COMP/C1/N.38.370 — BT Cellnet & BT3G/One2One Personal Communications (United Kingdom Agreement), EFT C 214 af 10.9.2002, s. 17.

1.2. PARTERNE

- (3) O2 UK er en operatør af digitale mobilnetet og -tjenester i Det Forenede Kongerige, der anvender GSM-standarderne («det globale system for mobilkommunikation»). O2 UK er ved at anlægge et 3G-net⁽⁸⁾ i Det Forenede Kongerige, som selskabet også selv vil drive. O2 UK ejes 100 % af mmO2 plc — det mobilkommunikationsselskab, som tidligere blev kontrolleret af British Telecommunications plc. Gennem sine datterselskaber driver mmO2 net i Det Forenede Kongerige (O2 UK), Tyskland (VIAG — nu O2 Germany), Nederlandene (Telfort, nu O2 Nederland), Irland (Digifone, nu O2 Ireland) og Isle of Man (Manx Telecom). I det regnskabsår, der sluttede den 31. marts 2002, havde mmO2-koncernen en omsætning på 4,3 mia. GBP (ca. 6,7 mia. EUR).
- (4) T-Mobile UK er en mobiltelekommunikationsoperatør af GSM-net og -tjenester i Det Forenede Kongerige og ejes 100 % af Deutsche Telekom Mobile Holdings Limited, som igen er et helejet datterselskab af T-Mobile International AG. T-Mobile Internationals moderselskab er det tidligere monopolselskab inden for fastnet i Tyskland — Deutsche Telekom AG («DTAG»). T-Mobile International AG ejer interesser i mobilteleoperatører i Det Forenede Kongerige (T-Mobile (UK) Limited, T-Motion, Virgin Mobile), Østrig (max.mobil.), Tjekkiet (Radiomobil) og USA (VoiceStream). T-Mobile International AG har også datterselskaber, der er aktive i Nederlandene (BEN, CMobil), Rusland (MTS) og Polen (PTC). I regnskabsåret 2001 havde T-Mobile International AG en omsætning på 14,6 mia. EUR på verdensplan.

1.3. RETLIG OG FAKTUEL BAGGRUND

1.3.1. UDVIKLING AF MOBILKOMMUNIKATION AF TREDJE GENERATION I EU

- (5) I Europa var første generation af mobilkommunikationssystemer (1G) baseret på analog teknologi. I begyndelse af 1990'erne blev der indført systemer af anden generation (2G), der benyttede digital teknologi, nemlig GSM 900 (European Global System for Mobile Communications) og DCS 1800 (såkaldte PCN-tjenester, Personal

Communications Networks services). GSM 900- og DCS 1800-tjenester kaldes nu ofte under ét GSM-tjenester. Standard GSM-kommunikation er kredsløbskoblet, hvilket betyder, at der for hvert opkald etableres en fysisk sti, som er forbeholdt den enkelte forbindelse mellem de to kommunikerende slutpunkter i nettene, så længe forbindelsen opretholdes. Transmissionshastigheden for GSM er 9,6-11,4 kB/s (kilobits pr. sekund), eller med kompression 14 kB/s, hvilket gør det muligt at overføre basal taletelefoni, korte tekstmeddelelser (SMS) og e-mail samt kredsløbskoblede data.

- (6) Man er i færd med at udvikle forbedrede 2,5G-mobilteknologier, som benytter mere effektiv pakkekoblet kommunikation til at sende data i pakker til bestemmelsesstedet ad forskellige ruter uden at reservere en dedikeret transmissionskanal (ved kun at bruge radioressourcer, når brugerne faktisk sender eller modtager data), for at kunne tilbyde en bredere vifte af tjenester som mobil e-mail, visuel kommunikation, multimedie-meddelelser og lokalitetsbaserede tjenester. General Packet Radio Service (GPRS) er en af de vigtigste teknologiske platforme for 2,5G, som tilbyder konstant opkobling, større kapacitet og pakkebaserede datatjenester. Datatransmissionshastigheden for GPRS ligger på 30-40 kB/s, og med EDGE-teknologien 80-130 kB/s afhængigt af den specifikke situation⁽⁹⁾.
- (7) Man arbejder nu på at markedsføre en tredje generation (3G) af mobilteknologi, applikationer og -tjenester⁽¹⁰⁾. 3G er baseret på 2,5G-teknologi og integrerer pakke- og kredsløbskoblet datatransmission. Der er teknisk mulighed for at nå op en hastighed af 144 kB/s, og teknikken skulle med tiden kunne muliggøre transmissionshastigheder på op til 384 kB/s i udendørssystemer og op til 2 MB/s i indendørssystemer⁽¹¹⁾. 3G-tjenester er mobilkommunikationssystemer, der især kan benyttes til innovative multimedietjenester, som andengenerationssystemer som f.eks. GSM ikke understøttede, og som kan kombinere brugen af jordbaserede komponenter og satellitkomponenter.

- (8) I bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning nr. 128/1999/EF af 14. december 1998 om koordineret indførelse af et mobilt og trådløst kommunikations-

⁽⁸⁾ I maj 2000 udstedte den britiske regering fem 3G-licenser efter en frekvensauktionsprocedure til en værdi af 38,5 mia. EUR. De selskaber, der tildeltes licenserne, var Orange, BT3G, Vodafone, One2One og H3G. BT3G har nu skiftet navn til O2 Third Generation Holdings Ltd og er stadig indehaver af en 3G-licens, men driften vil blive varetaget af O2 UK Limited. One2One Personal Communications Limited har skiftet navn til T-Mobile (UK) Limited, som også vil varetage driften i forbindelse med den udstedte 3G-licens.

⁽⁹⁾ Af andre mindre udbredte platforme kan nævnes WAP (Wireless Application Protocol), HSCSD (High-speed circuit switched data) og EDGE (Enhanced Data GSM Environment).

⁽¹⁰⁾ UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) er et af de store nye tredjegerationssystemer til mobilkommunikation, der udvikles inden for de rammer, der er fastlagt af Den Internationale Telekommunikationsunion (ITU), og som under ét kaldes IMT-2000.

⁽¹¹⁾ De nøjagtige transmissionshastigheder afhænger af parametre som tid og sted, antal brugere inden for en celle, og hvilke applikationer der bruges, da den maksimale hastighed skal fordeles mellem de forskellige brugere og applikationer.

system (UMTS) af tredje generation i Det Europæiske Fællesskab ⁽¹²⁾ (»UMTS-beslutningen«) defineres det, hvilke funktioner UMTS skal kunne understøtte. Det gælder bl.a. multimediefunktioner, applikationer for fuld og lav mobilitet i forskellige geografiske miljøer ud over 2G-systemers funktioner, effektiv adgang til internet, intranet og andre tjenester baseret på internetprotokollen, talegengivelse med lige så høj kvalitet som i faste net, mulighed for at overføre tjenester på tværs af 3G-miljøer, og drift i en sammenhængende helhed, som indbefatter fuld roaming mellem UMTS-net og GSM-net og mellem de jord- og satellitbaserede komponenter i UMTS-net. Da der endnu ikke er adgang til 3G-net og -tjenester, kan man ikke opstille en troværdig fortegnelse over mulighederne. Blandt eksemplerne på de tjenester, man ser frem til, kan dog nævnes mobile videokonferencer, mobil videotelefoni/mail, avanceret bilnavigation, digitale katalogindkøb og forskellige business to business-applikationer ⁽¹³⁾.

- (9) Udviklingen af 3G i EU er baseret på en fælles teknologisk platform — Det Universelle Mobile Telekommunikationssystem (UMTS), på en harmonisering af radiospektret og på fastlæggelse af en harmoniseret lovgivning. Det første skridt i retning af disse harmoniseringsmålsætninger var vedtagelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/13/EF af 10. april 1997 om ensartede principper for generelle tilladelser og individuelle tilladelser for teletjenester ⁽¹⁴⁾. Det blev i slutningen af 1998 efterfulgt af UMTS-beslutningen, hvori det kræves, at medlemsstaterne skal gøre det muligt at indføre UMTS-tjenester på deres område senest den 1. januar 2002, og der blev lagt vægt på den rolle, som sådanne tekniske organer som Den Europæiske Post- og Telekonference (CEPT) og Det Europæiske Institut for Telestandarder (ETSI) skal spille med hensyn til at harmonisere frekvensbrugen og fremme en fælles og åben standard for udbud af kompatible UMTS-tjenester i hele Europa.

- (10) Endelig offentliggjorde Kommissionen i marts 2001 en meddelelse om status og vejen frem for indførelse af mobilnet af tredje generation i Den Europæiske Union ⁽¹⁵⁾. I denne meddelelse henviser Kommissionen til teleoperatørernes vanskelige finansielle situation i hele EU og de høje infrastrukturinvesteringsomkostnin-

ger, som får operatørerne til at deltage i arrangementer med fælles udnyttelse af infrastruktur. Det konkluderes, at en økonomisk fordelagtig fælles udnyttelse af netinfrastruktur principielt bør fremmes, forudsat at konkurrencereglerne og andre relevante EF-bestemmelser overholdes ⁽¹⁶⁾. I sin opfølgingsmeddelelse af 11. juni 2002 med titlen »På vej mod fuld dækning med mobilnet af tredje generation« ⁽¹⁷⁾ understregede Kommissionen, at den vil fortsætte sit samarbejde med de nationale administrationer med henblik på at etablere bedste praksis for deling af net.

1.3.2. FÆLLES UDNYTTELSE AF NET

- (11) 3G-net kan deles på en række forskellige niveauer og omfatter forskellige grader af samarbejde. Operatørens uafhængighedsgrad afhænger af, hvilke netelementer der deles, og af operatørens resterende frihed til at installere separate elementer (planlægningsfrihed). Den grundlæggende skelnen, som er relevant i forbindelse med parternes aftale om fælles udnyttelse af net, er den skelnen, der foretages mellem radioadgangsnet (RAN) og basisnet.

1.3.2.1. RAN

- (12) RAN omfatter mast-/antenneanlæg, teknikhuse (SSC) og strømforsyning samt antenner, combiners og transmissionsforbindelser, Node B'er, det vil sige de basisstationer, der modtager og sender data på tværs af frekvenser og kontrollerer en bestemt netcelle, og de radionet controllers (RNC), der hver kontrollerer en række sådanne node B'er, og som er forbundet med basisnettet.

1.3.2.2. Basisnettet

- (13) Basisnettet er den intelligente del af nettet, som består af mobilomstillingscentre (MSC), forskellige centraler, tjenesteplatforme, kunderegistre og drifts- og vedligeholdelsescentre. Det er forbundet med det faste ISDN-net (tjenesteintegreret digitalnet) og internettet.

⁽¹²⁾ EFT L 17 af 22.1.1999, s. 1.

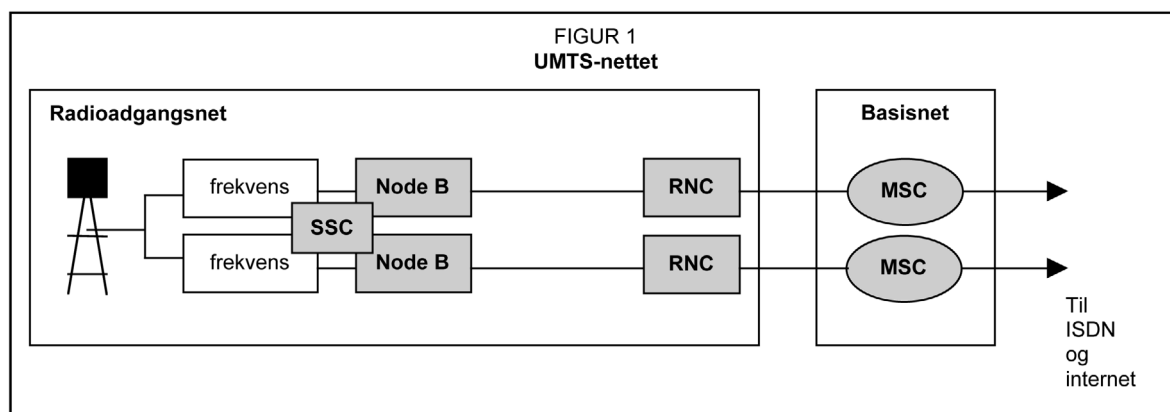
⁽¹³⁾ Jf. <http://www.umts-forum.org>.

⁽¹⁴⁾ EFT L 117 af 7.5.1997, s. 15. I dette direktiv fastsættes procedurerne for udstedelse af tilladelser med henblik på udbud af teletjenester og vilkårene for sådanne tilladelser.

⁽¹⁵⁾ Indførelse af mobilnet af tredje generation i EU: Status og vejen frem (»Indførelse af 3G i EU«), KOM(2001) 141 endelig af 20.3.2001.

⁽¹⁶⁾ Idem, punkt 4.3.

⁽¹⁷⁾ KOM(2002) 301 endelig af 11.6.2002.

(14) Opdelt efter stigende grad af fælles udnyttelse er det muligt at skelne mellem fælles brug af:

- a) anlægspladser, som strækker sig fra deling af individuelle mastanlæg til deling af net (forudsætter en ensartet netudformning) og kan omfatte anlægsinfrastruktur, såsom teknikhuse
- b) basisstationer (Node B'er) og antenner
- c) radionet controllers (RNC)
- d) basisnet, herunder mobilomstillingscentre (MSC) og forskellige databaser
- e) frekvenser.

(15) Endelig angår indenlandsk roaming en situation, hvor de pågældende operatører ikke deler nogen netelementer som sådan, men blot anvender hinandens net til at udbyde tjenester til deres egne kunder.

(16) I anmeldelsen benytter parterne udtrykket »deling af anlægspladser« (site sharing) for fælles anvendelse af infrastruktur indtil — men ikke inklusive — Node B'er og RNC'er (dvs. litra a) i betragtning 14). Parterne vil måske overveje RAN-delning (litra b) i betragtning 14) som en løsningsmulighed visse steder, men der foreligger for nærværende ingen planer herom. Parterne forventer ikke at dele deres basisnet, men deres aftale dækker indenlandsk roaming.

1.3.3. DE NATIONALE LOVGIVNINGSRAMMER

(17) Foruden fællesskabsretten skal der tages hensyn til de gældende nationale licens- og lovkrav i forbindelse

med fælles udnyttelse af netinfrastruktur⁽¹⁸⁾. Både de generelle nationale reguleringsrammer i Det Forenede Kongerige og betingelserne i parternes 3G-licenser indeholder parametre for fælles udnyttelse af net. De omfatter:

- a) krav til udbygning af net for så vidt angår effektiv dækning i relation til en specifik tidsplan, herunder et krav om at dække 80 % af befolkningen inden udgangen af 2007
- b) generelle forpligtelser med hensyn til f.eks. deling af anlægspladser og antenner i relation til planlægningsrestriktioner og miljøhensyn
- c) mulighed for tvungen deling af faciliteter, herunder net, ud fra skøn i hvert enkelt tilfælde
- d) begrænsninger med hensyn til omfanget af tilladt netdeling i relation til f.eks. deling af netintelligens og følsomme kundedata.

⁽¹⁸⁾ En række andre nationale tilsynsmyndigheder i EU har udsendt vejledninger om betingelserne for, hvornår infrastrukturdeling er forenelig med de nationale licens- og lovkrav. I Det Forenede Kongerige offentliggjorde Oftel i maj 2001 en orienterende note under titlen »3G Mobile Infrastructure Sharing. Note for information«, som kan ses på <http://www.oftel.gov.uk/publications/mobile/infrashare0501.htm>. I Tyskland har tilsynsmyndigheden RegTP offentliggjort sin fortolkning af UMTS-licensvilkårene på baggrund af de seneste teknologiske fremskridt, RegTP (6. juni 2001), som kan ses på www.regtp.de. De nederlandske og franske tilsynsmyndigheder har offentliggjort lignende dokumenter, som kan ses på deres hjemmesider http://www.opta.nl/download/concept_notitie_nma_vw_opta_umts_netwerken_190701.pdf og <http://www.art-telecom.fr/dossiers/umts/partage-infras.htm>

(18) Oftel er den nationale tilsynsmyndighed, som den anmeldte aftale falder ind under i Det Forenede Kongerige. I maj 2001 offentliggjorde Oftel en række generelle retningslinjer, hvori tilsynsmyndigheden slår til lyd for deling af infrastruktur, idet de enkelte forslag herom dog skal bedømmes hver for sig⁽¹⁹⁾.

(19) De nationale reguleringsrammer og EU's konkurrenceregler anvendes parallelt og kumulativt. De nationale regler må ikke være i strid med EU's konkurrenceregler, og foreneligheden med de nationale regler må ikke indvirke på resultatet af en vurdering i henhold til EU's konkurrenceregler. Der er derfor behov for en fuldstændig vurdering af den anmeldte aftale i henhold til EU's konkurrenceregler.

1.4. AFTALEN

(20) O2 UK og T-Mobile UK indgik den 20. september 2001 en aftale (»aftalen«) om samarbejde i form af deling af 3G-anlægspladser og indenlandsk roaming. Aftalen omfatter også visse 2G- og 2,5G-infrastrukturer. Parterne viderefører deres egne net og tjenesteudbud særskilt. Aftalen indeholder også bestemmelser, som skal sikre, at der ikke udveksles flere oplysninger end strengt nødvendigt. Ifølge anmeldelsen sonderer parterne i aftalen mellem tre områder: i) det første udbygningsområde (Initial Build Area), ii) det opdelte område (Divided Area) og iii) det resterende område (Remaining Area). På de møder, som blev afholdt den 6.-7. marts 2003, underrettede parterne Kommissionen om, at de netop havde aftalt at dele det første udbygningsområde i yderligere to underområder. Den 12. marts 2003 fremlagde parterne et dokument for Kommissionen med angivelse af de aftalte forhold og deraf følgende ændringer i aftalen. Det først udbygningsområde skulle efter aftalen opdeles i følgende to områder:

- a) et »kerneområde«, bestående af de 10 største byer i Det Forenede Kongerige, som omfatter ca. [32-38 %] (*)⁽²⁰⁾ af befolkningen, hvor begge parter hver især etablerer deres egne net⁽²¹⁾, og

- b) et »restområde«, bestående af yderligere 13 byer, som omfatter [mindre end 10 %] (*) af landets befolkning, hvor parterne hver har fået tildelt en række byer, hvori de selv skal etablere net⁽²²⁾.

1.4.1. ANLÆGSPLADSDELING OG INDENLANDSK ROAMING I DET FØRSTE UDBYGNINGSOMRÅDE

(21) Det første udbygningsområde omfatter i alt cirka [30-50 %] (*) af Det Forenede Kongeriges befolkning og over [50-80 %] (*) af landets virksomheder (de største byområder). I dette område vil parternes samarbejde fokusere på anlægspladsdeling snarere end indenlandsk roaming, om end sidstnævnte ikke udelukkes. Inden for dette område aftaler parterne følgende:

- a) Aftalens punkt 2.3 omhandler samarbejde om planlægning, anskaffelse (ikke på grundlag af fælles ejerskab), opbygning og udlægning samt fælles udnyttelse af 2G-, 2,5G- og 3G-anlægspladser. Denne anlægspladsdeling omfatter samhusning, det vil sige fælles udnyttelse af konstruktioner, herunder master, materialer og udstyr (strømforsyning, stativer og køling) til 3G-, 2,5G- og/eller 2G-udstyr. Det omfatter navnlig transceivere og basisstation-stativer eller Node B-basisstationhuse, men ikke transmission og antenner.
- b) Gensidig orientering om og i givet fald revision af parternes radioplaner for at opnå den bedst mulige udnyttelse af potentielle fællesplaceringer til de enkelte cellepladser (cell sites) (aftalens punkt 6.2.1-6.2.4 og 6.7).
- c) Med gyldighed i en periode på to år og 30 dage efter den 31. december 2001 giver hver part den anden part ret til at udnytte anlægspladser, der er udpeget som egnede til pladsdeling (aftaledokument 8).
- d) Hver part giver den anden part fortrinsret, hvis en tredjepart ønsker at udnytte samme anlægsplads (aftaledokument 8).
- e) Hver part etablerer i det første udbygningsområdes »restområde« et net i de byer, som den pågældende har fået tildelt, og leverer roamingtjenester til den anden part, indtil denne har opnået sin fornødne netdækning inden for området (i det første udbygningsområdes »kerneområde« udbygger begge parterne deres net hver for sig fra starten, og dér bliver der således ikke brug for roaming).

(22) Den anlægspladsdeling, som parterne sigter mod, omfatter ikke hele radioadgangsnettet (særlig Node B'er og RNC'er er ikke omfattet), og den omfatter heller ikke fælles udnyttelse af frekvenser eller af basisnettet.

⁽¹⁹⁾ 3G Mobile Infrastructure Sharing. Informationsnote.

⁽²⁰⁾ Dele af denne tekst er redigeret for at sikre, at fortrolige oplysninger ikke videregives; disse dele er sat i skarpe parenteser og mærket med en asterisk.

⁽²¹⁾ Storlondon, Birmingham, Manchester, Glasgow, Leeds, Edinburgh, Liverpool, Nottingham, Newcastle og Bristol.

⁽²²⁾ [Sheffield, Leicester, Brighton, Northampton, Cambridge, Southampton, Cardiff, Belfast, Coventry, York, Preston, Stoke-on-Trent og Oxford] (*).

- (23) I henhold til aftalen skal der jævnligt udveksles oplysninger med henblik på anlægspladsdeling og roaming. Hermed sigtes bl.a. på tekniske oplysninger om nuværende og fremtidige anlægspladser, såsom pladsens geografiske placering, antennehøjden, pladsens art og omfang, eventuelle særlige brugsrettigheder eller begrænsninger herfor samt pladsens indretning og gældende parametre, som skal give mulighed for brugerubemærket roaming. Der er som sikkerhedsforanstaltning opstillet særskilte bestemmelser om hemmeligholdelse.

1.4.2. ANLÆGSPLADSDELING OG INDENLANDSK ROAMING I DET OPDELTE OMRÅDE

- (24) I det opdelte område (et område, der omfatter yderligere [40-70 %] (*) af befolkningen) vedtager parterne en fælles radio- og udbygningsplan for 3G ud fra et princip om, at hver part har sit eget territorium. Hver part tildeles et delområde af det opdelte område som sit særskilte område (et afgrænset geografisk område), hvor denne kan opbygge og drive sit 3G-net i overensstemmelse med den fælles radio- og udbygningsplan. Inden for hver sit særskilte område stiller parterne roamingtjenester til rådighed for hinanden efter en dobbeltreduceret detailprisformel (»retail minus minus«, aftalens punkt 22.1), og de må ikke indgå tilsvarende aftaler med tredjeparter om at stille denne tjeneste til rådighed for den anden part (aftalens punkt 2.5). I nogle få tilfælde kan RAN-delning bestemte steder overvejes som løsningsmodel, men der er for nærværende ingen planer herom. Aftalens punkt 9.2 fastsætter derudover, at en part ikke må etablere 3G-infrastruktur i den anden parts særskilte område, om end der i punkt 11 er fastsat en række undtagelser herfra, som ikke kræver den anden parts forudgående samtykke (f.eks. under særlige begivenheder, for at imødekomme markedsefterspørgsel og/eller vigtige kunders særlige behov).

- (25) Parterne aftaler endvidere, at alle nye anlægspladser i det opdelte område skal anlægges med tilstrækkelig rummelighed og mastepads til mindst to operatører, og at den part, i hvis særskilte område pladsen ligger, skal sætte pladskapacitet til side, som den anden part kan tage i brug senere. Parterne har delingsret, som efter den 31. maj 2002 gælder i 2 år og 30 dage eller i 5 år og 30 dage, og som efterfølges af en fortrinsret til fælles udnyttelse af ubestemt varighed (aftaledokument 8). Hvis en part, der driver en anlægsplads, efter delingsrettens udløb modtager et tilbud fra en tredjepart med en afgift for anlægspladsdeling, der er lige så høj som eller højere end den afgift (prisliste), der efter forretningsmæssige forhandlinger mellem parterne er indgået aftale om på grundlag af rimelige markedstakster for de af parterne ejede eller kontrollerede anlægspladser, skal den anlægs-

drivende part underrette den anden part om tilbuddet. Den anden part har derpå 14 dage til at bekræfte, at den vil indgå en aftale om anlægspladsdeling med operatøren af den delte anlægsplads (dvs. den part, som kontrollerer pladsen).

- (26) Aftalens punkt 14.7 giver hver part mulighed for at indgå aftaler om indenlandsk 3G-roaming med tredjeparter, der er indenlandske 3G-operatører (til det net, operatøren selv har bygget og driver), men tredjepartsoperatøren vil i så fald ikke få adgang til den anden aftaleparts net, medmindre denne godkender det. Der er dog intet i aftalen, som hindrer hver part i at videresælge sine engrostitjenester inden for 3G-telekommunikation til tredjeparter, der ikke er operatører (f.eks. tjenesteleverandører eller operatører af virtuelle mobilnet: MVNO'er, Mobile Virtual Network Operators), hvad enten tjenesterne fremføres via operatørens eget netudstyr eller via roaming inden for den anden parts særskilte område. Punkt 14.7 påvirker ikke ordninger vedrørende international roaming.

- (27) Ligesom det gælder for det første udbygningsområde skal parterne udveksle tekniske oplysninger med henblik på anlægspladsdeling og roaming, men for at kunne fastlægge en fælles radioplan skal de også udveksle yderligere oplysninger, herunder dækningsmålsætninger og tidsplaner for dækningsgrader, målsætninger for tjenestekvalitet, forventede trafikbehov til UMTS-tjenester og radiodesignparametre for Node B'er. Der er også opstillet bestemmelser om tavshedspligt og fortroligholdelse af oplysninger.

1.4.3. ANLÆGSPLADSDELING OG INDENLANDSK ROAMING I DET RESTERENDE OMRÅDE

- (28) Parterne har aftalt at udbygge deres respektive 3G-net ind i det resterende område, som omfatter de tyndest befolkede egne i Det Forenede Kongerige, efter samme principper som dem, der anvendes i det opdelte område, når markedsforholdene tillader det.

1.4.4. VARIGHED

- (29) Aftalen har ubegrænset varighed, men den kan bringes til ophør efter den 31. december 2007 af hver af parterne med to års varsel.

1.5. PARTERNES ARGUMENTER

- (30) Parterne begrundet aftalen med 3G-operatørers finansieringsproblemer med de lovfæstede tidsrammer (det britiske krav er dækning af 80 % af befolkningen inden udgangen af 2007) og med nødvendigheden af at imødegå miljøpåvirkninger.

1.5.1. TRAKTATENS ARTIKEL 81, STK. 1/EØS-AFTALENS ARTIKEL 53, STK. 1

- (31) Parterne fremfører, at aftalen ikke har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen mærkbart inden for fællesmarkedet i strid med traktatens artikel 81, stk. 1/EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, men hævder, at den tværtimod vil øge konkurrencen. Denne påstand bygger på, at parterne vil konkurrere indbyrdes på netplan inden for det første udbygningsområde, mens samarbejdet i det opdeltede område vil sætte parterne i stand til at konkurrere inden for tjenester med andre 3G-operatører på landsplan tidligere, end hvis de ikke havde samarbejdet.

1.5.2. TRAKTATENS ARTIKEL 81, STK. 3/EØS-AFTALENS ARTIKEL 53, STK. 3

- (32) Hvis aftalen anses for at begrænse konkurrencen, hævder parterne subsidært, at den kan fritages i henhold til traktatens artikel 81, stk. 3/EØS-aftalens artikel 53, stk. 3. De fremfører, at aftalen vil fremskynde udbuddet af 3G-tjenester ved at sætte parterne i stand til at reducere omkostningerne ved at udbygge 3G-net og til at stille 3G-tjenester til rådighed for slutbrugerne på et tidligere tidspunkt. De fremfører, at forbrugerne vil få en fordel af aftalen, som muliggør udbud af hurtigere, mere innovative 3G-tjenester til lavere priser. Endelig vil parterne som resultat af deres samarbejde ikke stille standardiserede tjenester til rådighed for brugerne, men fortsat konkurrere direkte på indholdsmæssige anvendelser, detailpriser, tjenestevilkår, markedsadgangstjenester og kundeservice samt markedsføring. Deres konklusion er derfor, at aftalen ikke blot vil bevare konkurrencen inden for 3G-net og -tjenester på det britiske marked, men skærpe den.

1.6. BEMÆRKNINGER FRA TREDJEMAND

- (33) Kommissionens første meddelelse og den efterfølgende meddelelse i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17 afstedkom bemærkninger fra de britiske konkurrencemyndigheder (»de britiske myndigheder«), to mobilnetoperatører og en specialiseret udstyrsproducent. Alle gav udtryk for, at de i princippet gik ind for netdeling, men de britiske myndigheder og én mobiloperatør fremsatte detaljerede bemærkninger, som afspejlede en kritisk indstilling over for aftalen i dens nuværende form.

1.6.1. DE BRITISKE MYNDIGHEDERS BEMÆRKNINGER

- (34) De britiske myndigheder fremsatte detaljerede bemærkninger, som navnlig fokuserede på den indvirkning på konkurrencesituationen, som samarbejdet i det første udbygningsområde i henhold til den oprindeligt anmeldte aftale kunne have ⁽²³⁾. Efter de britiske myndigheders opfattelse havde aftalen konkurrencebegrænsende virkning for nettene, eftersom den begrænsede de to parter indbyrdes konkurrence på dækning og kvalitet. Der var navnlig betænkelighed ved de punkter i aftalen, som kunne begrænse konkurrencen mellem nettene i det første udbygningsområde. Det fremførtes endvidere, at aftalen kunne lette ulovlig samordning mellem de to parter, og at der kunne være afsmittende virkninger, som kunne svække konkurrencen på detailplan. De britiske myndigheder mente dog ikke, at anlægspladserne blev blokeret for andre parter, idet markedet for anlægspladser blev betragtet som tilstrækkeligt konkurrencepræget til at sikre, at der ikke opstod alvorlige problemer. Andre operatører kunne kun under særlige omstændigheder tænkes at få problemer med at få adgang til anlægspladser i visse isolerede egne af Det Forenede Kongerige.

- (35) På grundlag af disse bemærkninger anbefalede de britiske myndigheder, at man gør følgende vilkår gældende:

- fritagelsen bør bortfalde inden for en forholdsvis kort tidsperiode, så der kan tages stilling til, hvilke fordele aftalen reelt indebærer for forbrugerne
- parterne bør ændre aftalen, så der ikke gives mulighed for gensidige roamingordninger i det første udbygningsområde eller for at bruge den fælles radioplan (så brugen af fællesfaciliteter optimeres)
- fritagelsen bør betinges af, at parternes ledelse og kontrollerende interesser ikke ændrer sig, ligesom de bør have pligt til at underrette Kommissionen om eventuelle ændringer i ejerskabsforholdene, og
- det kunne være ønskeligt med en uvildig revision af bestemmelserne om hemmeligholdelse og indberetning heraf til Kommissionen med jævne mellemrum.

⁽²³⁾ En offentlig udgave af de britiske myndigheders svarsskrivelse af 10. oktober 2002 er offentliggjort på Oftels hjemmeside på adressen http://www.oftel.gov.uk/publications/oftel_response/.

1.6.2. BEMÆRKNINGER FRA MARKEDSAKTØRER

- (36) En tredjepart fremførte, at man gik ind for aftaler om netdeling, forudsat at de ikke var lukket for tredjeparter. For så vidt angår denne aftale var man betænkelig ved, at bestemmelserne om anlægspladsdeling og fortrinsret reelt gjorde aftalen til en eksklusivaftale, som kunne forhindre andre operatører i at komme ind på markedet. Man udtrykte også bekymring for, at aftalen gav parterne en uberettiget markedsfordel som følge af de omkostningsbesparelser, den ville medføre. Selskabet konkluderede, at aftalen ville give mindre konkurrence og færre omkostningsbesparelser og forbrugerfordele end en åben aftale.
- (37) En anden tredjepart udtrykte betænkelighed ved, at Kommissionen ikke regnede antenneudlejning for en holdbar teknisk løsning, selv om det ville indebære en række driftsmæssige, miljømæssige og økonomiske fordele.
- (38) Alle bemærkninger fra tredjeparter er gennemgået omhyggeligt, og i den udstrækning, bemærkningerne fra tredjemand er affødt af konkurrencemæssige betænkeligheder som sådan, er der taget hensyn hertil. Kommissionens ræsonnement vedrørende sådanne betænkeligheder fremgår af den retlige vurdering i nærværende beslutnings anden del.

2. RETLIG VURDERING

- (39) Da aftalen hovedsagelig er af teknisk karakter og ikke har til formål at begrænse konkurrencen, skal dens virkning analyseres. Hvorvidt aftalen kan forventes at ville påvirke konkurrencen negativt, afhænger ikke blot af aftalens karakter, men også af den økonomiske sammenhæng, f.eks. parternes markedsindflydelse og andre faktorer, der vedrører markedsstrukturen. Denne analyse kræver en definition af de to relevante engrosmarkeder, som berøres direkte af aftalen, og en udpegning af en række andre engros- og detailmarkeder, hvor virkningerne kan blive mærkbare.

2.1. RELEVANT MARKED

2.1.1. INDLEDNING

- (40) Markeder kan generelt opdeles i engros- og detailmarkeder. Inden for telekommunikation består engrosmarkeder typisk af udbud af adgang til net eller netelementer

og -tjenester til operatører af net og tjenester. Detailmarkederne omfatter udbud af kommunikationstjenester til slutbrugere⁽²⁴⁾. Inden for disse brede kategorier kan man definere smalle markeder ikke blot på grundlag af de pågældende tjenesters karakter og muligheden for at erstatte dem med andre tjenester på grundlag af pris, anvendelse og forbrugernes præferencer, men gennem en analyse af konkurrencevilkårene og udbuds- og efterspørgselsstrukturen⁽²⁵⁾. Det er indlysende, at mobiltjenester på grund af mobiliteten og den pris, man betaler herfor, generelt ikke kan erstattes af faste tjenester. Mobile og faste taletjenester tilhører derfor forskellige tjenestemarkeder, som det er fastslået i en række af Kommissionens beslutninger⁽²⁶⁾.

- (41) De markeder for netadgang og tjenester, som aftalen især berører, er:
- a) markedet for anlægspladser og -infrastruktur til digitale mobilkommunikationstjenester
 - b) markedet for engrosadgang til indenlandsk roaming med henblik på 3G-kommunikationstjenester.
- (42) Desuden berøres markederne for engrosadgang til 3G-tjenester samt de afledte detailmarkeder for 3G-tjenester indirekte.

⁽²⁴⁾ Meddelelse om anvendelsen af konkurrencereglerne på aftaler om netadgang i telesektoren — Rammebestemmelser, relevante markeder og principper (adgangsmeddelelsen), EFT C 265 af 22.8.1998, s. 2, punkt 45; Kommissionens retningslinjer for markedsanalyse og beregning af stærk markedsposition i henhold til EU-rammebestemmelserne for elektroniske kommunikationsnet og tjenester (SMP-retningslinjerne), EFT C 165 af 11.7.2002, s. 6, punkt 64.

⁽²⁵⁾ Kommissionens meddelelse om afgrænsning af det relevante marked i forbindelse med Fællesskabets konkurrenceret, EFT C 372 af 9.12.1997, s. 5; retningslinjer for anvendelse af EF's konkurrenceregler på telekommunikationssektoren, EFT C 233 af 6.9.1991, s. 2.

⁽²⁶⁾ SMP-retningslinjerne punkt 66. Jf. sag COMP/M.1439 — Telia/Telenor, Kommissionens beslutning 2001/98/EF (EFT L 40 af 9.2.2001, s. 1); sag COMP/M.1795 Vodafone Airtouch/Mannesmann, Kommissionens meddelelse om beslutning af 12. april 2000 (EFT C 141 af 19.5.2000, s. 19); sag COMP/M.2574 — Pirelli/Edizione/Olivetti/Telecom Italia, Kommissionens meddelelse om beslutning af 20. september 2001 (EFT C 325 af 21.11.2001, s. 12); sag COMP/M.2803 — Telia/Sonera, Kommissionens meddelelse om beslutning af 10. juli 2002 (EFT C 201 af 24.8.2002, s. 19).

2.1.2. MARKEDERNE FOR ENGROSADGANG TIL MOBILNET

- (43) Adgang til fysiske faciliteter såsom anlægspladser og -infrastruktur, dvs. master og antenner, samt kabler, faste kredsløb og brugsret, som udgør dele af infrastrukturen af et net til mobil telekommunikation, kan give adgang til de enkelte markeder for mobilnet. Endvidere findes der markeder for engrosnetadgang og for udbud af digitale mobilkommunikationstjenester til andre operatører. De kan groft inddeles i to kategorier:
- a) engrosnettjenester i forbindelse med samtrafik, som tillader kommunikation mellem brugere af forskellige net
 - b) engrosadgangstjenester, som vedrører en operatørs kunders brug af et værtnet eller fremmednet.
- (44) Engrosnettjenester i forbindelse med samtrafik omfatter opkaldsterminering (engrostjeneste bestående i at føre et opkald igennem til en slutbruger), opkaldsetablering (engrostjeneste bestående i at give slutbrugeren mulighed for at foretage et opkald, også kaldet access) samt direkte opkoblingstjenester (en direkte fysisk forbindelse mellem det terminerende og det etablerende net) og transittjenester (indirekte forbindelse mellem det terminerende og det etablerende net gennem transit via et eller flere tredjernet). Adgangstjenester, der vedrører andre operatørs kunders brug af et værtnet eller fremmednet, omfatter engrosudbud af indenlandsk og international roaming og engrosudbud af netopkobling.

2.1.3. MARKEDER DIREKTE BERØRT AF AFTALEN

2.1.3.1. *Markedet for anlægspladser og -infrastruktur til udstyr til digital mobil radiokommunikation*

Markedet for varer og infrastruktur

- (45) Både 2G- og 3G-mobiltelenet benytter celleopdelt netinfrastruktur baseret på antenner, som placeres i hele dækningsområdet, hvorved radiosignaler kan modtages fra og videreføres til slutbrugere inden for en bestemt radius⁽²⁷⁾. Operatører af 2G- og 3G-mobiltelenet skal

bruge anlægspladser til at placere disse antenner og den tilhørende infrastruktur som master, teknikhuse, strømforsyning, combiners og transmissionsforbindelser.

- (46) For at erhverve sådanne anlægspladser (enten gennem køb eller, som oftest, leasing) skal man have en aftale med ejerne og bygningstilladelse fra de lokale myndigheder samt i visse tilfælde en godkendelse fra tilsynsmyndighederne for at begrænse risikoen for interferens mellem radiofrekvenser. Selv om antallet af grunde, der kan indrettes som anlægspladser til udstyr til digital mobilkommunikation, i teorien er ubegrænset, er antallet af egnede anlægspladser i praksis begrænset på grund af planlægningsbestemmelser, sundheds- eller miljøhensyn eller mangel på plads omkring såkaldte »hot spots« (f.eks. centralt i de store byer eller ved lufthavnsterminaler og banegårde). For at kunne bruges som anlægsplads skal en grund derfor være brugbar rent teknisk, være tilgængelig i henhold til lovgivningen og passe ind i den planlagte netarkitektur i dækningsområdet ud fra kapacitetsbehovene.
- (47) Fra en efterspørgselssynsvinkel er det især de fem operatører med 3G-licenser i Det Forenede Kongerige, som planlægger at etablere et 3G-net, og hvoraf fire også driver 2G-net, der har brug for anlægspladser⁽²⁸⁾. I princippet kan de samme anlægspladser anvendes til 2G og 3G, selv om forskellige frekvenser og de større kapacitetskrav til 3G-tjenester betyder, at et 3G-net har større tæthed og kræver op til dobbelt så mange anlægspladser som et 2G-net. Derfor kan kun en begrænset del af efterspørgslen efter anlægspladser til 3G dækkes ved at bruge de eksisterende 2G-pladser. Endelig er indførelsen af 3G-nettene i Det Forenede Kongerige i den indledende fase, i modsætning til 2G-nettene, som allerede er fuldt udbygget. På grund af lovkravet om dækning af 80 % af befolkningen inden udgangen af 2007 er efterspørgslen i første række størst i byerne og andre tætbefolkede områder. Selv om der er visse muligheder for substitution mellem de forskellige typer anlægspladser (f.eks. mellem placering på tage eller i master eller mellem en lang række pladser, der dækker små celler, f.eks. mikro- eller picoceller, og enkelte pladser, der dækker langt større makroceller), findes der ingen andre produkter, der kan træde i stedet for anlægspladser og -infrastrukturer til 2G og 3G.
- (48) Fra udbudssynsvinkelen kan adgang til 2G- og 3G-anlægspladser og -infrastruktur først tilbydes af 2G- og 3G-netoperatører, som har udvalgt, erhvervet og udviklet anlægspladser for at drive deres egne net. Det er tilfældet, fordi anlægspladser i princippet kan deles af en

⁽²⁷⁾ Eftersom 2,5G er baseret på overlay af eksisterende 2G-net, analyses dette ikke særskilt.

⁽²⁸⁾ Anlægspladser skal også bruges af digitale tv- og radiostationer og senere af udbydere af TETRA (terrestrial trunked radio).

række operatører, selv om der er tekniske grænser for, hvor mange operatører der kan dele en bestemt anlægsplads; i de fleste tilfælde er der plads til op til tre, afhængigt af, hvordan de pågældende anlægspladser er indrettet. Der er tilsyneladende stordriftsfordele på udbudssiden, fordi netoperatørerne må forventes at foretrække at handle med parter, som kan give dem det størst mulige antal anlægspladser flest mulige steder for dermed at holde lokaliserings- og transaktionsomkostningerne nede. Operatørerne vil muligvis foretrække at dele anlægspladser, og dermed flere elementer i anlægsinfrastrukturen, med andre operatører for at mindske omkostningerne yderligere. Endelig er det muligt, at mange af de bedste placeringer allerede er udnyttet f.eks. i større byers centrum, og at nye markedsaktører derfor ikke altid kan få adgang til dem.

- (49) Der er begrænsede udbudsmuligheder for operatører af net til spredning af tv og radio. Generelt er udstyr til tv- og radiospredning placeret på steder, der giver langt bedre geografisk dækning, end der er behov for i celleopdelte systemer. Derfor benytter radio- og tv-stationer typisk høje strukturer på højtliggende steder, som udsender signaler med stor effekt (adskillige kilowatt) for at dække så stor en del af befolkningen som muligt fra et begrænset antal steder. På grund af kapacitetskravene er mobilnettene celleopdelte, så hver enkelt anlægsplads giver tilstrækkelig, men begrænset dækning og man samtidig mindsker interferensen fra andre celler og gør det muligt at genbruge frekvenser i andre områder. De enkelte celler varierer i størrelse fra nogle få hundrede meter til flere kilometer, idet den faktiske rækkevidde er bestemt af den påkrævede netkapacitet. Hvor højt oppe en anlægsplads befinder sig er sammen med transmissionseffekten afgørende for cellens størrelse. Effekten ligger som regel over en snes watt, mens antennehøjden er mellem 10 og 20 meter. Mobiloperatører bruger ofte radio- og tv-infrastruktur, når den kan bruges til at dække tjenestens lokale behov.

- (50) Uafhængige selskaber, som er specialiseret i lokalisering, erhvervelse og tilrådighedsstillelse af anlægspladser til brug for tredjemand, er kommet ind på markedet. Andre aktører, som kontrollerer anlægspladser, f.eks. offentlige myndigheder eller forsyningsselskaber, kan ligeledes komme ind på markedet, hvilket også er sket i Det Forenede Kongerige. Desuden har operatører traditionelt erhvervet og leaset individuelle anlægspladser kommercielt direkte af ejerne, og dette foregår stadig. Ud over de normale byggetilladelser, hensynet til den offentlige sundhed og krav om at begrænse den elektromagnetiske interferens er der ingen lovfæstede krav, som kan forhindre rettidig markedsadgang og dermed modvirke

substitution på udbudssiden. Der er ikke behov for omfattende investeringer eller vanskeligt tilgængelig teknisk ekspertise for at komme ind på markedet. Det er således stadig muligt for nye virksomheder at få markedsadgang.

- (51) På grundlag af ovenstående analyse af udbud og efterspørgsel kan man konkludere, at der findes et marked for anlægspladser og -infrastruktur til digital mobilradio-kommunikation.

Geografisk marked

- (52) Efterspørgselsstrukturen, som er præget af operatører med nationale licenser, betyder, at markedet er nationalt, nemlig Det Forenede Kongerige, men de strengere skotske planlægningsbestemmelser for brug af anlægspladser til mobilradiokommunikationsudstyr kan betyde, at der findes et særskilt marked i Skotland.

2.1.3.2. Engrosmarkedet for adgang til indenlandsk roaming for 3G-kommunikationstjenester

Markedet for varer og tjenesteydelser

- (53) Mobil roaming finder sted, når abonnenterne bruger deres mobiltelefoner, eller mere specifikt det SIM-kort (subscriber identification module), som identificerer abonnenterne på et andet mobilnet (værtstnettet eller fremmednettet) end det, de abonnerer på, og som har udstedt deres SIM-kort (hjemnet). Roaming kan enten være indenlandsk eller international. I begge tilfælde er den baseret på aftaler mellem operatøren af hjemnettet og operatøren af fremmednettet om engrosroamingadgang til fremmednettet, som derefter sælges som en detailtjeneste af hjemnettet til abonnenterne. Markedet for indenlandsk roaming adskiller sig imidlertid fra international roaming, blandt andet fordi det ikke omfatter aftaler mellem udenlandske operatører, ikke er baseret på de standardordninger, der er udarbejdet internt i GSM-sammenslutningen ⁽²⁹⁾, og fordi priserne er helt anderledes.

- (54) Selv om der indledningsvis kan blive tale om overlapning mellem 2G-, 2,5G- og 3G-detailtjenester, vil engrosadgang til indenlandsk roaming for 3G-kommunikationstjenester fra en efterspørgselsvinkel adskille sig fra 2G- eller 2,5G-roaming, fordi det udvalg af både tale- og datatjenester, som kan tilbydes på grundlag af 3G-roaming er bredere og anderledes, idet man vil få adgang

⁽²⁹⁾ GSM Association består af over 690 forskellige 2G- og 3G-mobilnetoperatører, -producenter og -leverandører, som i fællesskab udvikler tekniske platforme for at få trådløse tjenester til at fungere uden mærkbare overgange for brugerne, med hovedvægt på roaming og samfunktionalitet. Se <http://www.gsmworld.com>.

til betydeligt højere transmissionshastigheder (i praksis 144-384 kB/s for 3G mod mellem 20 og 60 kB/s for 2,5G og mellem 9 og 14 kB/s for 2G). En mere fuldstændig beskrivelse af de relevante tale- og datatjenester findes i afsnit 2.1.4.2.

- (55) Fra en udbudssynsvinkel vil kun operatører af 3G-net eller andre aktører, som er i stand til at tilbyde den relevante form for adgang til sådanne aktørers 3G-net, være i stand til at udbyde engrosadgang til indenlandsk roaming for 3G-tjenester. På grund af licenskravet er adgangshindringerne uoverstigelige, undtagen for sekundær adgang baseret på adgangsrettigheder til et eksisterende 3G-net. Engrosadgang til indenlandsk roaming for 3G-kommunikationstjenester udgør derfor et særskilt produkt/tjenestemarked.

Geografisk marked

- (56) Da udstedelsen af tilladelser til 3G-net foregår på nationalt plan og i betragtning af prisforskellene mellem indenlandsk og international roaming, er det relevante marked nationalt, nemlig Det Forenede Kongerige.

2.1.4. ANDRE ENGROS- OG DETAILMARKEDER, SOM KAN BLIVE BERØRT

2.1.4.1. *Engrosmarkeder for 3G-nettjenester og -adgang, som kan blive berørt*

Markeder for varer og tjenesteydelser

- (57) Der findes en række andre engrosmarkeder for 3G-nettjenester og -adgang, som kan blive berørt af aftalen, f.eks. markedet for udbud af engrosnetopkobling for tjenesteudbydere, der i Det Forenede Kongerige er underlagt lovfæstede forpligtelser. Engrosnetopkobling svarer til indenlandsk roaming i den forstand, at det også vedrører engrosudbud af netadgang til et fremmednet. Det ydes til tjenesteudbydere af mobiloperatører med licens i Det Forenede Kongerige, som er forpligtet hertil af deres licensaftale⁽³⁰⁾. Forskellen mellem de to former

for adgang er, at en operatør, som benytter indenlandsk roaming, selv kan fastsætte udbuddet af tjenester, som abonnenterne har adgang til, og tilbyde tjenester, som ikke er tilgængelige for fremmednettets kunder. En tjenesteudbyder kan derimod kun tilbyde rent videresalg af det udbud af tjenester, som den netoperatør, der leverer engrosopkoblingen, tilbyder.

- (58) Et andet potentielt engrosmarked er markedet for opkaldsetablering, hvor udbydere af operatørvalgstjenester køber retten til at få adgang til mobilnet for at etablere opkald, som de selv har ansvaret for at terminere. Det er muligt, at der desuden vil opstå nye former for engrosadgang til 3G-net og -tjenester, som kommer til at udgøre særskilte relevante markeder.

- (59) 3G-engrosnettjenester og netadgang må forventes at adskille sig fra nettjenester og adgang for 2G- eller 2,5G-tjenester, fordi udbuddet af tjenester, der kan tilbydes på 3G-net er bredere og anderledes på grund af de væsentligt højere transmissionshastigheder. Eftersom 3G-engrosmarkederne imidlertid stadig befinder sig på udviklingsstadiet, er det for tidligt at foretage en detaljeret vurdering af efterspørgslen efter nettjenester og adgang på kommercielle vilkår på sådanne markeder, med undtagelse af efterspørgsel fra tjenesteudbydere efter adgang til engrosopkobling. Set fra en udbudssynsvinkel er disse markeder logisk begrænset til operatører af 3G-net og andre parter, som kan opnå rettigheder til at tilbyde den pågældende grad af adgang til 3G-net.

Geografisk marked

- (60) Da udstedelse af licenser og fastsættelse af priser foregår nationalt, må sådanne engrosmarkeder forventes at blive nationale⁽³¹⁾. I denne beslutning er det ikke nødvendigt at definere disse markeder nærmere. De afgrænses derfor ikke nærmere.

2.1.4.2. *Detailmarkeder, som kan blive berørt*

- (61) Selv om det samarbejde, der er omfattet af aftalen, er begrænset til deling af anlægspladser og indenlandsk roaming på engrosnetplan, kan virkningerne af samar-

⁽³⁰⁾ Vodafone og O2 UK betragtedes som værende i stand til at øve indflydelse på markedet og skulle derfor udbyde engrosopkobling. Oftel besluttede sig senere for at ophæve sin afgørelse om markedsindflydelse (5. april 2002), <http://www.oftel.gov.uk/publications/mobile/2002/mide0402.htm>.

⁽³¹⁾ Se dog sag COMP/M.2598 — TDC/CMG/Migway JV, Kommissionens meddelelse om beslutning af 4. oktober 2001 (EFT C 16 af 19.1.2002, s. 16), hvor markederne for opkobling til det internationale signalnet og for engrosadgang (SMS) til mobiltelefoninfrastruktur betegnes som europæiske.

bejdet forgrene sig til de afledte markeder for detailtjenester, hvor parterne driver virksomhed uafhængigt af hinanden. Inden for mobile detailtjenester har man hidtil tilbudt tale- og datatjenester under ét, hvilket peger på, at de tilhører samme marked. 3G-netoperatørerne forventes at tilbyde kundeubemærket sammenkoblede 2G- og 3G-tale- og -datatjenester gennem det samme SIM-kort. Imidlertid venter man, at balancen mellem tale- og datatjenester vil ændre sig afgørende: Hvor 2G-datatjenester i det store og hele er begrænset til fax og SMS, mens taletjenester udgør over 90 % af 2G-mobiloperatørernes indtægter, forventer man, at 3G-net med tjenester som teleshopping, videotelefoni og videokonferencer til sidst vil få mellem 50 % og to tredjedele af deres indtægter fra datatjenester. Det er derfor nyttigt at analysere digitale mobile taletjenester og digitale mobile datatjenester hver for sig. Denne sontring svarer i hvert fald indledningsvis stort set til sontringen mellem kredsløbskoblede og pakkekoblede tjenester.

Digitale mobile taletjenester

- (62) I forbindelse med markederne for mobil taletelefoni har Kommissionen hidtil generelt ikke skelnet mellem forskellige teknologier. I de fleste beslutninger er det blevet fastslået, at både analog og digital GSM 900 og 1800 udgør dele af samme marked for mobil taletelefoni, mens man har afprøvet snævrere markedsdefinitioner for at sikre, at der ikke opstod dominerende stilling med nogen markedsdefinition⁽³²⁾. Da operatørerne i Det Forenede Kongerige imidlertid har afviklet analog mobiltelefoni, er de tjenester, der er omfattet af aftalen,

digital mobil taletelefoni. Hidtil har Kommissionen ikke defineret forskellige markeder for 2G-, 2,5G- og 3G-detailtjenester⁽³³⁾.

- (63) Med tiden forventer kilder i industrien imidlertid, at der vil blive udviklet avancerede taletjenester over 3G-net, som består af taletjenester integreret med datatjenester som videotelefoni og multimediekonferencer, der går ud over, hvad man kan tilbyde på 2G- og 2,5G-net. Det er således muligt, at der vil blive udviklet et særskilt detailmarked for 3G-taletjenester, eller at 3G-tale- og -datatjenester vil blive samlet på ét marked. Udviklingen i kvaliteten og omfanget af de pågældende taletjenester som følge af 3G-teknologien vil antagelig betyde, at 3G-taletjenester bliver dyrere. Endvidere vil der formentlig blive tale om envejssubstitution mellem 2G-tjenester på den ene side og 3G-tjenester på den anden (dvs. at brugerne vil erstatte 2G-tjenester med 3G-tjenester, men ikke omvendt), hvilket vil være tegn på, at der findes særskilte markeder. I denne beslutning er det imidlertid ikke nødvendigt at tage stilling til, om 2G- og 3G-taletjenester skal betragtes som særskilte produktmarkeder. Definitionen af det relevante produktmarked står derfor åben.

Digitale mobile datatjenester

- (64) En fundamental forskel mellem 2G-datatjenester på den ene side og 2,5G- og 3G-datatjenester på den anden er, at førstnævnte er kredsløbskoblede, men sidstnævnte er pakkekoblede, dvs. baseret på en anden teknologi med andre og større tekniske muligheder. Eftersom tjenester og indhold på 3G-net forventes at blive forbedret væsentligt i forhold til 2G både med hensyn til datahastigheder og deraf følgende tjenesteudbud, må substitution mellem 2G og 3G forventes kun at gå den ene vej. Det fører til den konklusion, at 2G- og 3G-tjenester antagelig vil blive særskilte markeder. Selv om det synes at være klart, at der vil blive tale om en vis overlapning mellem 2,5G- og 3G-tjenester, idet 2,5G f.eks. åbner mulighed for mobil e-mail, multimediebeskeder og konstant internetadgang, er datatransmissionshastighederne ikke høje nok til at muliggøre de avancerede

⁽³²⁾ Jf. sag IV/M.1430 — Vodafone/Airtouch, Kommissionens meddelelse om beslutning af 21. maj 1999 (EFT C 295 af 15.10.1999, s. 2); sag COMP/JV.17 — Mannesmann/Bell Atlantic/Omnitel, Kommissionens meddelelse om beslutning af 21. maj 1999 (EFT C 11 af 14.1.2000, s. 4); sag COMP/M.1439 — Telia/Telenor, Kommissionens beslutning 2001/98/EF (EFT L 40 af 9.2.2001, s. 1); sag COMP/M.1760 — Mannesmann/Orange, Kommissionens meddelelse om beslutning af 20. december 1999 (EFT C 139 af 18.5.2000, s. 15); sag COMP/M.1795 — Vodafone Airtouch/Mannesmann, Kommissionens meddelelse om beslutning af 12. april 2000 (EFT C 141 af 19.5.2000, s. 19); sag COMP/M.2053 — Telenor/BellSouth/Sonofon, Kommissionens meddelelse om beslutning af 4. august 2000 (EFT C 295 af 18.10.2000, s. 11); sag COMP/M.2016 — France Telecom/Orange, Kommissionens meddelelse om beslutning af 11. august 2000 (EFT C 261 af 12.9.2000, s. 6); Sag COMP/M.2130 — Belgacom/TeleDanmark/T-Mobile International/Ben Nederland Holding, Kommissionens meddelelse om beslutning af 25. september 2000 (EFT C 362 af 18.12.2001, s. 6).

⁽³³⁾ Sag COMP/M.1795 — Vodafone Airtouch/Mannesmann, Kommissionens meddelelse om beslutning af 12. april 2000 (EFT C 141 af 19.5.2000, s. 19); sag COMP/M.1954 — ACS/Sonera Vivendi/Xfera, Kommissionens meddelelse om beslutning af 31. juli 2000 (EFT C 234 af 18.8.2000, s. 6); COMP/M.2130 — Belgacom/TeleDanmark/T-Mobile International/Ben Nederland Holding, Kommissionens meddelelse om beslutning af 25. september 2000 (EFT C 362 af 18.12.2001, s. 6).

datatjenester, som forventes at fremkomme på 3G-nettene. Der synes således at være et spirende marked for udbud af mobile 3G-datatjenester.

- (65) Under henvisning til mobilitet som distinktivt træk har Kommissionen hidtil betragtet markederne for mobile og faste datatjenester som særskilte⁽³⁴⁾. Imidlertid må man forvente, at de 3G-datatjenester, som kræver størst båndbredde, kun kan leveres, når der er tale om optimal dækning med meget lav eller slet ingen mobilitet. Samtidig er der trådløse lokalnetttjenester (WLAN) under udvikling, som kan tilbyde datakommunikation, herunder internetadgang, med begrænset mobilitet inden for et afgrænset område (f.eks. bygninger eller offentlige mødesteder). Det er muligt, at en tilsvarende grad af begrænset mobilitet i fremtiden vil blive normen for alle eller størstedelen af alle bredbåndsdatatjenester. Det er derfor et åbent spørgsmål, om tjenester som WLAN vil blive et supplement eller en erstatning for 3G-tjenester, og om sondringen mellem faste og mobile datatjenester dermed vil ophøre, og et marked for trådløs bredbåndsdatakommunikation vil opstå.
- (66) Eftersom 2,5G-tjenester stadig er under udvikling, og 3G-tjenester foreløbig kun er på tegnebordet, er det ikke muligt at afgøre nøjagtigt, om de tilhører samme eller forskellige markeder, om digitale mobile tale- og datatjenester tilhører samme marked, eller om visse 3G-tjenester tilhører samme marked som bredbåndsdatatjenester som WLAN. I denne beslutning er det imidlertid ikke nødvendigt at tage stilling til, om 2G-, 2,5G- og 3G-data- og/eller -taletjenester skal betragtes som særskilte produktmarkeder. Definitionen af det relevante produktmarked står derfor åben.

Geografiske markeder

- (67) Eftersom fastsættelsen af detailpriser og tjenesteudbudet inden for digital mobiltelefoni i dag foregår nationalt, er markederne stadig nationale, dog ikke det spirende marked for udbud af tværeuropæiske mobile teletjenester med kundeubemærket samtrafik til internationalt mobile kunder, som Kommissionen først udpegede i Vodafone/

Mannesmann-beslutningen⁽³⁵⁾. Internationale roaming-tjenester kan ikke erstatte dem på grund af den internationale roamings høje priser og begrænsede funktionalitet⁽³⁶⁾. Desuden har netoperatørerne generelt afvist at tillade permanent roaming på grundlag af international roamingadgang, dvs. tillade, at et udenlandsk nets kunde permanent roamer på deres egne net. Derfor er det eller de markeder, der er defineret overfor, nationale.

2.2. MARKEDSSTRUKTUR

2.2.1. MARKEDET FOR ANLÆGSPLADSER OG -INFRASTRUKTUR TIL Udstyr til digital mobil radiokommunikation i det forenede kongerige

- (68) Ifølge den britiske tilsynsmyndighed Radiocommunications Agency er der i Det Forenede Kongerige ca. 35 000 eksterne anlægspladser med basisstationer til cellebaserede sendere. Tilsynsmyndigheden skønner, at operatørerne for at kunne udbyde 3G-tjenester skal bruge yderligere 30-50 000 anlægspladser, om end det er vanskeligt at beregne det endelige antal præcist, eftersom det afhænger af mange forskellige faktorer, f.eks. om 3G slår an.
- (69) Mobiloperatørernes oplysninger bekræfter, at ca. 35 000 anlægspladser bruges til fremføring af 2G-tjenester (der dækker over 95 % af befolkningen)⁽³⁷⁾. Kommissionen har på grundlag af operatørernes svar anslået, at der som minimum skal bruges 40 000 anlægspladser for at udbyde 3G, som dækker 80 % af Det Forenede Kongeriges befolkning. Der bliver brug for endnu flere pladser for at dække hele landets befolkning.
- (70) Alle mobiloperatører kontrollerer et betydeligt antal anlægspladser, som i de fleste tilfælde leases hos f.eks. offentlige forsyningsselskaber, ejendomsselskaber og privatpersoner. Desuden udlejer en række specialiserede virksomheder (tårn- og mastselskaber) antennekapacitet på mobil- og radio/tv-master, som kan bruges af flere forskellige selskaber og mobilnet.

⁽³⁵⁾ Se sag COMP/M.1795 — Vodafone Airtouch/Mannesmann, Kommissionens meddelelse om beslutning af 12. april 2000 (EFT C 141 af 19.5.2000, s. 19); sag COMP/M.2016 — France Telecom/Orange, Kommissionens meddelelse om beslutning af 11. august 2000 (EFT C 261 af 12.9.2000, s. 6).

⁽³⁶⁾ Se sag IV/JV.2 — ENEL/FT/DT, Kommissionens meddelelse om beslutning af 22. juni 1998 (EFT C 178 af 23.6.1999, s. 15); sag IV/M.1430 — Vodafone/Airtouch, Kommissionens beslutning af 21. maj 1999 (EFT C 295 af 15.10.1999, s. 2); sag COMP/M.1439 — Telia/Telenor, Kommissionens beslutning 2001/98/EF (EFT L 40 af 9.2.2001, s. 1).

⁽³⁷⁾ Yderligere oplysninger kan findes på hjemmesiden for Mobile Operators Association, www.mobilemastinfo.com/information/masts.htm.

⁽³⁴⁾ I forbindelse med opkalds adgang til internettet via mobiltelefoner og faste forbindelser. Se sag COMP/JV 48 — Vodafone/Vivendi/Canal+, Kommissionens beslutning af 20. juli 2000, <http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/>.

- (71) O2 UK har ca. 7 600 2G-anlægspladser, hvoraf selskabet selv ejer eller kontrollerer omkring 6 000. T-Mobile UK har [omkring 8 600] (*) anlægspladser, hvoraf ca. 2 000 administreres af Crown Castle International.
- (72) Blandt de øvrige operatører har Vodafone ca. 8 000 anlægspladser, og Orange har omkring 9 500 pladser. Det nye selskab Hutchison er stadig ved at udbygge sine 3G-anlægspladser, og selskabet har i dag ca. 4 000 anlægspladser, som skal dække omkring 50 % af befolkningen. Hertil forventes selskabet at føje yderligere [...] (*) pladser.
- (73) Alle operatører har tænkt sig at erhverve yderligere anlægspladser for at udbyde 3G-tjenester i hele Det Forenede Kongerige.

2.2.2. ENGROSADGANG TIL INDENLANDSK ROAMING MED HENBLIK PÅ 3G-KOMMUNIKATIONSTJENESTER

- (74) Bortset fra parterne har tre andre mobiloperatører fået tildelt 3G-mobillicenser i henhold til teleloven af 1949 (Wireless Telegraphy Act) efter en auktion i april 2000: Vodafone, Orange og Hutchison 3G UK (et nyt selskab). Den britiske regering planlægger at give mulighed for handel med frekvenser⁽³⁸⁾, men der er alligevel tale om betydelige, om ikke uoverstigelige, adgangshindringer, fordi det er så bekosteligt at etablere 3G-net og vanskeligt at skaffe brugbare frekvenser nok. Handel med frekvenser åbner ikke i sig selv adgang til markedet i en overskuelig fremtid, om nogensinde.
- (75) Ud over operatørerne selv kommer engrosmarkedet for 3G også til at omfatte tjenesteudbydere og muligvis operatører af virtuelle mobilnet (de såkaldte MVNO'er). Tjenesteudbydere — som opdeles i uafhængige udbydere og udbydere, der er underlagt BT Cellnet — videresælger den transmissionstid, de har købt (engrosopkoblingen) fra en netoperatør, og afregner selv med abonnenterne, der primært er erhvervskunder. Tillægstjenesteudbydere (Enhanced Service Providers) er en anden type udbydere, som har deres egne takststrukturer og -ordninger, der også omfatter tillægstjenester. Virgin Mobile (som T-Mobile UK har en andel på 50 %) er et eksempel på en tillægstjenesteudbyder, som har haft succes med at udbyde tjenester til privatkunder. MVNO'erne er sidste lag i tjenesteudbyderhierarkiet. De udbydere de samme tjenester som tillægstjenesteudbydere, men er fuldt selvstændige selskaber, som selv producerer SIM-kort (telefonens ledningschip, som identificerer abo-

nenten). I visse tilfælde ejer de endog dele af netinfrastrukturen. Men de er i sidste ende afhængige af adgangen til radiospektret via en mobiloperatørs net.

- (76) I dag er der kun planer om indenlandsk 3G-roaming mellem O2 UK og T-Mobile UK i henhold til den anmeldte aftale. Det er dog muligt, at der vil blive indgået yderligere roamingaftaler mellem forskellige operatører, navnlig for at dække Det Forenede Kongeriges randområder.
- (77) Engrossalg af 3G-netopkobling bliver sikkert et mere vigtigt marked på grund af dets potentiale for nye tjenester, tjenesteudbydere og MVNO'er inden for bestemte nichemarkeder. På 2G-markedet er engros-netopkobling kun blevet udbudt af BT Cellnet og Vodafone⁽³⁹⁾, bortset fra tillægstjenesteaftalen mellem T-Mobile UK og Virgin Mobile.

2.2.3. 3G-DETAILTJENESTER

- (78) De fem operatører med licens har alle til hensigt at udbygge deres net og begynde at udbyde 3G-tjenester i løbet af 2003 eller 2004. Eftersom der endnu ikke er etableret 3G-net og -tjenester, er det i øjeblikket ikke muligt at give et præcist overslag over markedsandele eller at foretage en vurdering af muligheden for substitution mellem 2G- og 3G-tjenester. Hvis man tager udgangspunkt i 2G-detailtjenesterne i 2002, havde operatørerne efter omsætning følgende markedsandele: Vodafone 34 %, Orange 27 %, O2 UK 22 % og T-Mobile UK 17 %⁽⁴⁰⁾. Det står dog ikke klart, i hvilket omfang disse andele kan overføres til 3G, ligesom der også kommer et nyt selskab ind på 3G-markedet — Hutchison 3G UK, som vil drive virksomhed under navnet »3«. Dette selskabs fremkomst samt mulighederne for, at tillægstjenesteudbydere og MVNO'er kommer til at spille en større rolle, kan medføre øget konkurrence, men de etablerede operatører, herunder begge parterne, kommer med stor sandsynlighed til at indtage en stærk markedsstilling som følge af deres eksisterende 2G-net og kundegrundlag.

2.3. KONKURRENCEBEGRÆNSNINGER

- (79) I henhold til traktatens artikel 81, stk. 1, er aftaler mellem virksomheder forbudt, hvis de kan påvirke handlen mellem medlemsstaterne og har til formål eller

⁽³⁸⁾ Radiocommunications Agency: »Implementing Spectrum Trading«, høringsoplæg, juli 2002. Se <http://www.radio.gov.uk/topics/spectrum-strat/consult/implementingspectrumtrading.pdf>.

⁽³⁹⁾ Vodafone og O2 UK betragtedes som værende i stand til at øve indflydelse på markedet og skulle derfor udbyde engrosopkobling. Oftel besluttede sig senere for at ophæve sin afgørelse om markedsindflydelse (5. april 2002), <http://www.oftel.gov.uk/publications/mobile/2002/mide0402.htm>.

⁽⁴⁰⁾ Oftel: Market Information Mobile Update, oktober 2002.

til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet. Tilsvarende bestemmelser for handlen mellem kontraherende parter og disses virkninger i EØS-området er fastlagt i EØS-aftalens artikel 53, stk. 1. Der kan gives dispensation til aftaler med konkurrencebegrænsende virkning jf. traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, hvis betingelserne i traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, er opfyldt.

(80) Aftalen mellem O2 UK og T-Mobile UK omfatter samarbejde om etablering af parternes 3G-net via deling af anlægspladser og indenlandsk roaming. Disse hovedmålsætninger er fordelt på tre særskilte områder i Det Forenede Kongerige: i) det første udbygningsområde (Initial Build Area), ii) det opdelte område (Divided Area) og iii) det resterende område (Remaining Area). Parterne har til hensigt at samarbejde om planlægning, erhvervelse, anlægning, ibrugtagning og deling af 2G-pladser, 3G-pladser og kombinerede 2G/3G-pladser samt via tilrådighedsstillelse af gensidige roamingtjenester. Aftalen indeholder detaljerede gennemførelsesbestemmelser, navnlig vedrørende udveksling af fortrolige oplysninger med henblik på projektets administration.

(81) Parterne vil således føre et omfattende samarbejde om etableringen af deres 3G-mobilnet. Et sådant vidtrækkende samarbejde mellem to virksomheder, som påvirker markeder, der kun har et begrænset antal konkurrenter, og markeder med svære, om ikke uoverstigelige, hindringer for markedsadgangen, kan påvirke konkurrencesituationen. Derfor skal aftalen vurderes i henhold til traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53, navnlig hvad angår deling af anlægspladser og indenlandsk roaming.

(82) Parternes planer for det resterende område (de tyndest befolkede egne i Det Forenede Kongerige) er ikke tilstrækkelig detaljerede, til at Kommissionen kan fastslå, hvilke virkninger parternes samarbejde måtte have inden for dette område. Derfor finder nærværende beslutning ikke anvendelse på parternes planer for det resterende område.

2.3.1. DELING AF ANLÆGSPLADSER

(83) I 2G-strukturen har konkurrenter ofte delt anlægspladser, men som oftest på ad hoc-basis. Men da 3G forudsætter helt op til en fordobling af antallet af anlægspladser, kommer miljø- og sundhedshensyn til at indtage en mere fremtrædende rolle. Deling af anlægspladser indgår derfor i stadig højere grad i det politiske arbejde og er da også udtrykkeligt medtaget i fællesskabs-

reglerne. Det angives f.eks. i betragtning 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/21/EF af 7. marts 2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (det nye rammedirektiv)⁽⁴¹⁾, at »delt brug af faciliteter kan være en fordel af byplanmæssige, sundhedsmæssige eller miljømæssige hensyn, og de nationale tilsynsmyndigheder bør derfor tilskynde hertil på grundlag af frivillige aftaler«.

(84) Deling af anlægspladser kan dog skade konkurrencen, navnlig ved at begrænse konkurrencen på netmarkedet, blokere for konkurrenters adgang til nødvendige anlægspladser og -infrastruktur og i nogle tilfælde måske lette mulighederne for ulovlig samordning.

(85) Parterne konkurrerer direkte på engros- og detailsalg af 2G og 3G, og de er begge veletablerede inden for 2G-mobiltelefoni. Dermed står de stærkt til hver især at udbygge deres net, især i etablerede områder som det første udbygningsområde, hvor der efter alt at dømme bliver størst efterspørgsel på 3G-tjenester. Det skal således analyseres i henhold til traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, om bestemmelserne om deling af anlægspladser er i overensstemmelse med konkurrencereglerne.

2.3.1.1. Fælles udnyttelse af netkomponenter og radioplaner

(86) Parternes deling af anlægspladser i det første udbygningsområde og det opdelte område omfatter visse »passive« komponenter af nettet, f.eks. antennebærende strukturer, basisstationhuse (Node B), kølesystemer og strømforsyning⁽⁴²⁾. Parterne har også tilkendegivet, at de muligvis senere vil overveje RAN-delning (f.eks. deling af Node B'er⁽⁴³⁾) for at dække bestemte dele af det opdelte område, men det er der ikke planer om på nuværende tidspunkt.

(87) Parterne kommer kun i begrænset omfang til at dele anlægspladser i det første udbygningsområde og det opdelte område, fordi det omfatter disse netelementer. Parterne bevarer kontrollen over de centrale elementer i deres adgangsnet og basisnet, herunder alle intelligente

⁽⁴¹⁾ EFT L 108 af 24.4.2002, s. 33.

⁽⁴²⁾ Dvs. første underpunkt i ovenstående betragtning 14.

⁽⁴³⁾ Dvs. andet underpunkt i ovenstående betragtning 14.

dele af nettet og de tjenesteplatforme, som bestemmer, hvilke og hvilke typer tjenester der udbydes. Der kan ganske vist senere blive tale om deling af yderligere netelementer i det opdelte område, men det vil ikke medføre nogen mærkbar forringelse af parternes muligheder for hver især at bevare kontrollen med deres net, idet der kun planlægges RAN-delning i meget få særtilfælde. Parternes planer er dog ikke på nuværende tidspunkt tilstrækkelig detaljerede til, at der kan fastlægges en endelig holdning hertil.

(88) Brugen af RAN-delning kunne også øge risikoen for, at parterne får betydelige omkostninger til fælles og dermed lettere kan samordne markedspriser og -produktion. Da netkomponenterne imidlertid kun deles af parterne i begrænset omfang, vil delingen af anlægspladser sikkert ikke medføre mærkbare fællesomkostninger. Det underbygges af overslag fra T-Mobile, som viser, at [en meget lille andel af besparelserne af omkostningerne ud] (*) af de besparelser på anlægsudgifterne, som aftalen vil medføre, er en følge af deling af anlægspladser (der bliver kun [begrænsede] (*) besparelser på driftsudgifterne). O2 UK har fremlagt tal beregnet på anden vis, men de forventede omkostningsbesparelser ved deling af anlægspladser er nogenlunde de samme. Delingen af anlægspladser kommer således også kun til, at medføre begrænsede fællesomkostninger.

(89) Parterne havde på et tidspunkt planer om at vedtage en fælles radioplan for det første udbygningsområde og en anden for det opdelte område og tage deres radioudstyr i brug på de samme eller stort set de samme anlægspladser. Det kunne have skadet konkurrencen, da parternes net så i praksis havde været at opfatte som ét net, navnlig hvad angår dækningen. Parterne har imidlertid besluttet ikke at vedtage en fælles radioplan for det første udbygningsområde (det mest trafiktunge område), og de forventer, at under [7-12 %] (*) af det samlede antal anlægspladser, som de skal bruge i det første udbygningsområde, bliver fællespladser. Der fastlægges kun en fælles radioplan for det opdelte område, og derfor etablerer parterne ikke tilsvarende net i hele Det Forenede Kongerige.

(90) Da det kun bliver anlægspladser inden for et givet område, der deles, og parterne ikke vedtager en fælles radioplan for hele Det Forenede Kongerige, giver dette aspekt af aftalen om deling af anlægspladser dermed ikke anledning til betænkelighed ud fra en konkurrencemæssig synsvinkel.

2.3.1.2. *Særskilte områder i det opdelte område*

(91) I henhold til aftalen har parterne hver især ansvaret for at udbygge nettet i deres egne særskilte områder inden for det opdelte område. Parterne har også truffet aftale om ikke at etablere eller tage 3G-anlægspladser eller -net i brug uden for deres egne særskilte områder, dog under forbehold af en række undtagelser.

(92) Begrænsningen for etablering inden for den anden parts særskilte område kan grundlæggende ses som en form for markedsdeling, der pr. definition opfattes som konkurrencebegrænsende jf. traktatens artikel 81, stk. 1. Aftalen giver dog hver part mulighed for uden den anden parts samtykke at udbygge i den anden parts særskilte område under forskellige omstændigheder, f.eks. i) i det omfang, den pågældende part betragter dette som nødvendigt for at imødegå markedsefterspørgsel, konkurrencemæssige udfordringer eller lovkrav, ii) i det omfang, det er nødvendigt for at opfylde kravet om dækning af 80 % af befolkningen inden den 31. december 2007 som angivet i parternes 3G-licenser, iii) midlertidigt med henblik på at sikre dækning for en række populære eller særlige arrangementer som koncerter eller lignende, iv) for særlige kunder (punkt 11). I henhold til aftalen kan hver part således udbygge nettet i mange forskellige situationer i den anden parts særskilte område, f.eks. efter markedsbehovet eller i overensstemmelse med lovkrav. Punktet skal også lette driften ved at sikre, at parterne koncentrerer deres ressourcer om bestemte områder, så anlægspladserne udbygges så hurtigt og effektivt som muligt. I betragtning af punktets vidtrækkende undtagelser har det således ingen mærkbare skadelige konsekvenser for konkurrencen.

2.3.1.3. *Fortrinsret i det første udbygningsområde og det opdelte område*

(93) Parterne har fastlagt en periode, hvor anlægspladserne ikke må benyttes af andre, først på grundlag af eneret og senere via fortrinsrettigheder. Indgåelse af en eneretsaftale kan være et problem, idet den kan forhindre tredjeparter, især nye selskaber, i at få adgang til anlægspladser og -infrastruktur til opstilling af deres netudstyr, så de får dårligere mulighed for at udbyde tjenester på et effektivt net. I et vist omfang kan eneret dog begrundes i forretningsmæssige hensyn, eftersom det kan medføre mere effektiv deling af anlægspladser mellem parterne.

(94) I henhold til aftalen gælder eneretten i følgende perioder:

- a) I det første udbygningsområde — en periode på to år og tredive dage fra den 31. december 2001 (indtil den 30. januar 2004) med delingsret til den anden parts anlægspladser
- b) I det opdelte område — en periode på fem år og tredive dage fra den 31. maj 2002 (indtil den 30. juni 2007), hvor parterne i deres særskilte områder har delingsret til 2G-anlægspladser, som tilhører den anden part
- c) I det opdelte område — en periode på to år og tredive dage fra den 31. maj 2002 (indtil den 30. juni 2004) med delingsret til den anden parts 3G-anlægspladser (dvs. opgraderede 2G-pladser og nyanlagte 3G-pladser) i denne parts særskilte område.

(95) Aftalen giver dog parterne lov til at ændre delingsrettens begyndelsesdato. Perioden med delingsret kan således slutte senere end angivet.

(96) En af de tredjeparter, som fremlagde bemærkninger som svar på meddelelsen i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17, tilkendegav bekymring for delingsrettens og fortrinsrettens konsekvenser for andre mobilnetoperatører. Delings- og fortrinsretten kunne ifølge den pågældende part målrettes som middel til at blokere for andre selskabers markedsadgang. Det bliver dog næppe noget problem, medmindre i) der er mangel på brugbare anlægspladser, ii) eneretsperioden er for lang, så markedsadgangen blokeres, og iii) der ikke findes hensigtsmæssige tilsynsordninger.

Muligheder for at skaffe anlægspladser

(97) I Det Forenede Kongerige ser der generelt ikke ud til at være mangel på anlægspladser, som kan udnyttes af mobilnetoperatører. De britiske myndigheder angiver i deres svar til meddelelsen i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17, at »overordnet set vurderer vi risikoen for blokering af anlægspladser som forholdsvis ringe. Der er mange forskellige virksomheder og personer, som besidder ejendomme, der kan udnyttes som anlægspladser, og det er meget almindeligt, at to eller flere operatører deles om en anlægsplads. En situation, hvor en operatør har vanskeligt ved at få adgang til anlægspladser, vil formodentlig kun forekomme under særlige omstændigheder i isolerede områder, hvor man på lokalt plan anlægger en stram fortolkning af planlægningsmyndighedens bestemmelser«⁽⁴⁴⁾.

(98) Deling af anlægspladser bliver stadig mere almindeligt blandt mobiloperatørerne, og ca. 26 % af alle eksterne anlægspladser deles nu af flere operatører⁽⁴⁵⁾. Der er også et omfattende sekundært marked for leasing af anlægspladser og infrastruktur til radiokommunikationsudstyr, som medvirker kraftigt til at sikre, at mobiloperatørerne ikke blokerer for adgangen til anlægspladser. Disse såkaldte mast- og tårnselskaber har et økonomisk incitament til at sikre, at deres anlægspladser udnyttes så omfattende og effektivt som muligt af operatørerne. Derfor har de automatisk et incitament til at give mulighed for deling af anlægspladser. Crown Castle stiller f.eks. et betydeligt antal anlægspladser til rådighed for hver af de fem 3G-mobiloperatører, [og en betydelig andel] (*) af de ca. 3 200 anlægspladser, som selskabet kontrollerer, deles af flere end to operatører.

(99) Offentligheden går dog i stigende grad op i de mulige sundheds- og miljømæssige følger af placeringen af master, især i nærheden af skoler. Derfor har man i Det Forenede Kongerige ændret planlægningssystemet for placering af master, så man sikrer en bedre inddragelse af offentligheden⁽⁴⁶⁾. I Skotland har regeringen indført strengere planlægningsbestemmelser, så det nu tager længere tid at få bevilget byggetilladelser⁽⁴⁷⁾. 3G kræver desuden flere anlægspladser, og der er fem operatører, hvoraf én er et nystartet selskab, som på samme tid vil etablere deres egne net⁽⁴⁸⁾. Det er derfor muligt, at der i bestemte områder, f.eks. byområder, områder tæt på skoler og hospitaler samt miljøfølsomme områder, kan

⁽⁴⁵⁾ Tilsynsmæssige og statistiske indberetninger for 2001 fra det britiske ministerium for transport, lokalforvaltning og regionaludvikling (DTLR) (kilde: Radiocommunications Authority). Se også bemærkningerne fra ministeren for transport, lokalforvaltning og regionaludvikling: »Industrien fremsender statistikker for deling af anlægspladser til ministeriet hvert kvartal som led heri. De seneste tal viser, at der af de nuværende 10 416 anlægspladser, hvor der i det ene eller det andet omfang er mulighed for deling af master eller tårne, er 3 669 pladser, som mindst deles af to operatører. Desuden er 2 713 ansøgninger om deling af anlægspladser under behandling«, 13. maj 2002, spalte 445W, Hansard, se <http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk>.

⁽⁴⁶⁾ Rapport fra Independent Expert Group on Mobile Phones: »Mobile Phones and Health«, maj 2000, <http://www.iegmp.org.uk> samt vicepremierministerens notat »Planning Policy Guidance Note 8 — Telecommunications«, PPG8, august 2001, <http://www.planning.odpm.gov.uk/ppg/ppg8>.

⁽⁴⁷⁾ »Executive toughens telecommunications mast planning rules«, pressemeddelelse SE 1534/2001 af 25. juni 2001, kan ses på <http://www.scotland.gov.uk>.

⁽⁴⁸⁾ Udbygningen af 2G-nettet i Det Forenede Kongerige skete ad flere omgange, eftersom licenserne ikke blev udstedt på én gang. GSM-operatørerne fik tildelt licenser i juli 1992 (Vodafone og BT Cellnet). Licenserne til DCS 1800 blev tildelt Mercury One2One i marts 1993 og Orange i februar 1994).

⁽⁴⁴⁾ De britiske myndigheders offentlige svar, punkt 16.

tænkes at være risiko for, at tredjepartsoperatører forhindres i at udbyde en høj netkvalitet og -dækning som følge af manglende adgang til højattraktive placeringer.

Enerettens varighed

(100) Der er adskillige selskaber, som udbyder anlægspladser til digitalt mobilkommunikationsudstyr i Det Forenede Kongerige. Men parterne kontrollerer også selv adgangen til et stort antal anlægspladser, som for de flestes vedkommende kan ombygges til 3G-anvendelse.

(101) Eneret i et vist omfang kan berettiges under henvisning til, at aftalen skal bedre parternes forretningsforhold. Hvis der generelt var mangel på anlægspladser, ville det imidlertid kræve en særskilt analyse, hvis en periode med eneret i mærkbar grad forhindrede konkurrenter, og navnlig nye selskaber, i at dele anlægspladser med en af parterne indtil eller umiddelbart før udløbet af den frist, hvor operatørerne skal have nået den dækningsgrad, som kræves i deres licenser. Det kunne gøre det vanskeligt for tredjepartsoperatører at opfylde licensvilkårene og at etablere et konkurrerende net. Det kunne også være i modstrid med politikken fra offentligt hold om at fremme deling af anlægspladser.

(102) I det første udbygningsområde har parterne eneret på adgangen til hinandens anlægspladser frem til den 30. januar 2004. Hver af parterne har i den del af det opdelte område, som er deres eget særskilte område, frem til den 30. juni 2007 eneret på adgangen til den anden parts 2G-pladser. Hver part har eneret frem til den 30. juni 2004 på adgangen til den anden parts 3G-anlægspladserne i den anden parts særskilte område inden for det opdelte område. Parterne har dog også mulighed for at rykke perioderne med fortrinsret ved at aftale nye begyndelsesdatoer med henvisning til etableringsforsinkelser. Det ville især i det opdelte område give en risiko for, at eneretsperioden ikke udløb før umiddelbart før eller efter etableringsfristen i december 2007. Det kunne medføre yderligere begrænsninger i andre operatørers muligheder for at dele anlægspladser med (en af) parterne og dermed vanskeliggøre deres reelle adgang til markedet.

(103) Det bliver dog nok kun forholdsvis få steder, at tredjepartsoperatørerne får problemer med at få adgang til anlægspladser nok til at sikre en effektiv dækning, da der ikke generelt er mangel på anlægspladser i Det Forenede Kongerige. Efter de britiske myndigheders opfattelse

kan sådanne problemer kun forekomme under særlige omstændigheder i isolerede områder, hvor man på lokalt plan anlægger en stram fortolkning af planlægningsmyndighedens bestemmelser. Parterne har endvidere tilkendegivet, at fortrinsretten ikke blokerer for tredjeparters adgang til anlægspladser, som har plads til mere end to operatører i fortrinsretsperioden. Det er ganske vist ikke alle anlægspladser, som har kapacitet til mere end to operatører, men mange nyetablerede anlægspladser kan udbygges til formålet. Der er også mulighed for at dele anlægspladser med andre mobiloperatører, og samtlige operatører bruger i stigende omfang mast- og tårnselskaber, som har økonomisk interesse i at lade flere forskellige selskaber få adgang til deres faciliteter. Derfor bliver det efter al sandsynlighed kun meget få steder i Det Forenede Kongerige, at tredjeparter får problemer med at finde anlægspladser på grund af fortrinsretten, og da kun på lokalt plan. Der er under alle omstændigheder opstillet særlige lovbestemmelser vedrørende områder, hvor tredjepartsoperatører kunne komme til at lide under knaphed på anlægspladser.

Lovindgreb

(104) Fællesskabsretten tager også højde for, at tredjeparter kan have problemer med at få adgang til infrastruktur, og selv om problemet ofte vedrører planlægningssystemet, findes der bestemmelser specifikt om deling af infrastruktur i såvel de eksisterende regler som i de nye lovrammer, der gælder fra juli 2003⁽⁴⁹⁾. Disse bestemmelser gælder ikke blot for operatører med monopolstilling på infrastrukturområdet, f.eks. etablerede selskaber, som ejer abonnentledninger⁽⁵⁰⁾, men også for andre selskaber, som driver et elektronisk kommunikationsnet, f.eks. mobiloperatører. I henhold til rammedirektivets artikel 12 kan medlemsstaterne »... pålægge en virksomhed, som driver et elektronisk kommunikationsnet, delt brug af faciliteter eller ejendom (herunder fysisk samhusning) ...«. De nye lovrammer giver således vide muligheder for at løse eventuelle problemer, hvis aftalen har til følge, at konkurrencen begrænses, ved at konkurrenterne forhindres i at få adgang til bestemte anlægspladser og/eller -infrastrukturer, hvor terrænforholdene og/eller efterspørgselsparametrene i området bevirker, at der er knaphed på anlægspladser, som derfor må deles.

⁽⁴⁹⁾ Rammedirektivets artikel 28.

⁽⁵⁰⁾ Fastnetkablerne fra telefonselskabets lokalcentral til selskabets privat- og erhvervskunders tilslutningspunkt, se Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/19/EF af 7. marts 2002 om adgang til og samtrafik mellem elektroniske kommunikationsnet og tilhørende faciliteter (adgangsdirektivet), EFT L 108 af 24.4.2002, s. 7.

2.3.1.4. **Fortrinsret i det første udbygningsområde og det opdelte område**

- (105) Den fortrinsret, parterne har til anlægspladserne — som ikke er så absolut som eneretten — skader ikke direkte konkurrencen i dette tilfælde, da der ikke generelt er mangel på anlægspladser i Det Forenede Kongerige. Eftersom parterne inden for 14 dage skal tilkendegive, om de vil udnytte deres fortrinsret, kan tredjeparterne desuden meget hurtigt finde ud af, om de skal træffe andre foranstaltninger, og ordningen giver dermed ikke mærkbare flaskehalsproblemer. Aftalens bestemmelser om, at tredjeparter skal betale mindst den samme pladsafgift som parterne, begrænser derimod pladsejerens frihed og kan gøre det dyrere for tredjeparter at få adgang til markedet, selv om bestemmelserne ganske vist angives at skulle baseres på rimelige markedstakster. Det kan sågar betragtes som en aftale om fastsættelse af en mindstepris, hvilket i sig selv er ulovligt i henhold til traktatens artikel 81, stk. 1/EØS-aftalens artikel 53, stk. 1.

- (106) Parterne har med udgangspunkt i Kommissionens betæneligheder truffet aftale om at ændre bestemmelserne om, at tredjeparter skal betale en pladsafgift, som er lige så høj som eller højere end den, parterne betaler. Punkternes ordlyd er dermed i seneste udgave som følger:

»Hvis pladsoperatøren efter udløbet af eneretsperioden modtager et vederhæftigt tilbud fra en tredjepart, som tilbyder en pris, pladsoperatøren vil acceptere, underretter denne uden unødigt ophold den anden part om tredjepartens tilbud og den tilbudte pris, hvorefter den anden part inden for 14 dage tilkendegiver over for pladsoperatøren, om førstnævnte ønsker at indgå bindende aftale om deling af den pågældende anlægsplads, hvilket afregnes til den pris, som angives i tilbuddet, eller til den i takstoversigten angivne pris, hvis denne er lavere.

Hvis pladsoperatøren ikke inden for denne frist modtager skriftlig underretning, har denne ret til at indgå aftale om deling af den pågældende anlægsplads med tredjeparten på grundlag af dennes vederhæftige tilbud«.

- (107) Den nye ordlyd afhjælper betæneligheden vedrørende mindstepriser og sikrer ligeledes, at parterne ikke kan gøre det dyrere for tredjepartsoperatører at få adgang til markedet ved at kræve, at de betaler en højere pladsafgift. Dermed har bestemmelsen i den ændrede udgave ikke længere mærkbare konsekvenser for konkurrencen.

2.3.1.5. **Konklusion**

- (108) Parterne deler et begrænset antal passive komponenter i adgangsnettet, men har fortsat uafhængig kontrol over deres egne net, herunder basisnettet. Parterne kan stadig differentiere deres afledte tjenester, da

fællesomkostningerne som følge af pladsdelingen ikke er høje og parterne fortsat kontrollerer basisnettet og de tjenesteplatforme, som afgør, hvilke og hvilke typer tjenester der udbydes. Parternes fortrinsstilling til deling af anlægspladserne (både hvad angår eneret og fortrinsret) blokerer ikke i udbredt omfang for tredjepartsoperatører, da der ikke generelt er knaphed på anlægspladser i Det Forenede Kongerige. Under alle omstændigheder giver de nye lovrammer de nationale tilsynsmyndigheder beføjelser til, hvis der er problemer med bestemte anlægspladser, at pålægge en virksomhed at dele en anlægsplads.

2.3.2. ROAMING

2.3.2.1. **Baggrund**

- (109) I henhold til aftalen skal parterne udbyde 3G-tjenester til deres kunder ved hjælp af indenlandsk roaming, hvis de ikke har dækning i det første udbygningsområde og ikke mindst i det opdelte område. Indenlandsk roaming betyder, at en operatørs kunder bruger en anden operatørs net i samme land til at foretage eller modtage opkald, hvilket indebærer komplekse tekniske ordninger i forbindelse med identifikation af den anden operatørs abonnent, opkaldskobling og udveksling af faktureringsoplysninger. Parterne har til hensigt at indføre ny software, som giver deres kunder mulighed for indenlandsk roaming uden mærkbare forskelle fra net til net, så opkald kan videregives til det andet net, når abonnenten går ind på dette nets område, uden at forbindelsen eller forskellige tjenestefunktioner går tabt.

- (110) Medmindre de selskaber, som indgår en roamingaftale, ikke selv har mulighed for at etablere net, kan en sådan aftale være yderst problematisk fra en konkurrencemæssig synsvinkel, eftersom den begrænser snart sagt alle former for konkurrence, der er baseret på netinfrastruktur, og har konsekvenser for konkurrencen på tjenesteniveau. De operatører, som er med i aftalen, får de samme omkostninger og kan måske kun differentiere deres kundetilbud på, hvilke tjenester de udbyder, men ikke på pris og kvalitet. Parterne er begge etablerede 2G-operatører og står stærkt i forbindelse med etableringen af deres respektive 3G-net i hele Det Forenede Kongerige, fordi de har eksisterende infrastruktur, som kan omlægges til 3G-brug, og et solidt kundegrundlag. Derfor skal tilrådgivelsesstillelsen af roamingtjenester analyseres i henhold til traktatens artikel 81, stk. 1.

- (111) Parterne har ikke kunnet etablere deres net så hurtigt, som de oprindelig havde planlagt, som følge af indskrænkninger i deres anlægsudgifter. Der har også forekommet forsinkelser i tilrådighedsstillelsen af den software, som skal åbne mulighed for kundeubemærket indenlandsk roaming. Parterne har derfor truffet aftale om en yderligere opdeling af det første etableringsområde i to underområder. Dermed udpeges for det første et »kerneområde« i det første udbygningsområde, hvor hver part udbygger sit eget net. Inden for dette område, som omfatter de ti største byer i Det Forenede Kongerige og repræsenterer omkring [32-38 %] (*) af landets befolkning, vil parterne ikke benytte sig af indenlandsk roaming, da de allerede vil have udbygget hver deres eget net på det tidspunkt, hvor det er tanken, at der skal være mulighed for kundeubemærket indenlandsk roaming (i løbet af [...] (*)). For det andet har parterne fastlagt et »restområde« i det første udbygningsområde, som omfatter yderligere 13 byer ([mindre end 10 %] (*) af landets befolkning). Inden for dette restområde har parterne hver fået tildelt et antal byer, hvor de skal etablere net og stille roamingtjenester til rådighed for den anden part, så længe denne ikke har fuld dækning på 3G-nettet i området. I det opdelte område fortsætter parterne med at etablere net i deres særskilte områder som oprindelig planlagt, dog under forbehold af eventuelle forsinkelser, idet de benytter sig af indenlandsk roaming for at udbyde 3G-tjenester inden for den anden parts særskilte område, indtil deres eget net har den fornødne dækning. Parterne skal dog i henhold til deres licenser dække 80 % af befolkningen senest ved udgangen af 2007.
- (112) Ud fra de senest foreliggende planer forventer [T-Mobile at lancere 3G tjenester ved udgangen af 2003, hvorimod O2 UK ikke forventer at lancere kommercielle tjenester før i andet halvår af 2004 ⁽⁵¹⁾. Parterne vil ikke dække hele den britiske befolkning ved lanceringen, men dækningen vil vokse mellem 2004 og 2007] (*).
- (113) Parterne hævder, at traktatens artikel 81, stk. 1, ud fra følgende fire hovedbegrundelser ikke finder anvendelse på roaming:
- a) i det første udbygningsområde og i det meste af det opdelte område vil roaming kun forekomme i et begrænset tidsrum, fordi parterne skal overholde etableringskravene i deres 3G-licenser
 - b) parterne vil hver især opbygge særskilte net, navnlig i det første udbygningsområde, og kan fortsat konkurrere med hinanden, også hvad angår netkvalitet
 - c) parterne kommer til at stå stærkere i konkurrencen med tredjepartsoperatører, og brugen af roaming sikrer, at indførelsen af fuldt fungerende 3G-tjenester ikke forsinkes unødigt i forhold til andre operatører
 - d) den mere avancerede teknologi betyder, at der på 3G-markedet bliver mere fokus på konkurrencen på detailtjenester end på infrastruktur.
- (114) De britiske myndigheder gik i deres svar på meddelelsen i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17, ind for at lade parterne indgå aftale om roaming i det opdelte område, men modsatte sig kraftigt roamingaftalen for det første udbygningsområde ud fra den begrundelse, at det ville undergrave konkurrencen mellem nettene:
- »Konkurrenceparametrene for konkurrerende net omfatter samtlige omkostninger samt nettets og detailtjenesternes kvalitet og sortiment. Konkurrencen i netlaget har positiv afsmittning på konkurrencen i tjenestelaget. Deling af infrastruktur kan i denne situation forringe konkurrencen på f.eks. netdækning og -kvalitet. I 3G-miljøet kan konkurrencen endvidere blive forringet i forbindelse med andre funktionsparametre for nettets datatransmission« ⁽⁵²⁾.
- (115) De britiske myndigheders argumenter var til dels baseret på, at »konkurrencen på net kommer til at spille en vigtig rolle, især i de tidlige faser, hvor der skal etableres 3G-infrastruktur i de tæt befolkede områder« ⁽⁵³⁾ og at »stordriftsbesparelserne på infrastruktur er begrænsede uden for landdistrikterne« ⁽⁵⁴⁾.

2.3.2.2. Konkurrencen på net

- (116) Indenlandsk roaming mellem netoperatører, som har licens til at etablere og drive deres egne, konkurrerende mobilnet, begrænser pr. definition konkurrencen mellem disse operatører inden for alle afledte netmarkeder for så vidt angår centrale parametre såsom dækning, kvalitet og transmissionshastigheder. Det begrænser konkurrencen hvad angår dækningsgraden, fordi en operatør, som benytter sig af roaming, ikke etablerer sit eget net for at dække så stort et befolkningsudsnit og geografisk areal

⁽⁵¹⁾ Pressemeldelse af 22. januar 2003: »Response to the [UK] Competition Commission's Recommendations regarding mobile termination charges« — »delay the planned launch of commercial 3G services until the second half of 2004«, se <http://www.mmo2.com>.

⁽⁵²⁾ Den offentlige udgave af de britiske myndigheders bemærkninger, punkt 12.

⁽⁵³⁾ Den offentlige udgave af de britiske myndigheders bemærkninger, punkt 13.

⁽⁵⁴⁾ Den offentlige udgave af de britiske myndigheders bemærkninger, punkt 13.

som muligt, men i stedet forlader sig på den dækning, han opnår via fremmednettet. Indenlandsk roaming begrænser også konkurrencen hvad angår nettets kvalitet og transmissionshastigheden, eftersom det afhænger af fremmednettets kvalitet og hastigheder, som fastlægges af en anden operatør ud fra dennes tekniske og kommercielle valg.

(117) Endelig afregnes indenlandsk roaming i henhold til aftalen til engrostakster. Da indenlandsk roaming kommer til at repræsentere en lille, men ikke ubetydelig del af parternes kapacitet i det første udbygningsområde, og måske helt op til halvdelen i det opdelte område, er det muligt, at de engrostakster, som en part kan kræve af selskaber, der køber engrosnet- og -adgangstjenester, vil afhænge betydeligt af de engrostakster, som parten selv skal betale den anden part.

(118) Eftersom O2 UK og T-Mobile således kun i begrænset omfang kan konkurrere på dækning, kvalitet, transmissionshastigheder og engrostakster, får O2 UK's og T-Mobiles indenlandske roaming på hinandens 3G-net konsekvenser for konkurrencen på alle markeder for 3G-net i Det Forenede Kongerige, også markedet for engrossalg af indenlandsk roamingadgang til 3G-kommunikationstjenester og markedet for engrossalg af netopkobling til 3G-tjenester.

(119) Engrosmarkedet for indenlandsk roamingadgang til 3G-kommunikationstjenester har fem operatører med licens, som kan etablere net. Det er meget svært, om ikke umuligt, at komme ind på markedet som følge af licens- og investeringskravene. Da 3G-markederne er nye markeder, foreligger der endnu ikke oplysninger om markedsandele. Men et samarbejde mellem to etablerede operatører på 2G-markedet, som kan forventes at komme til at stå stærkt på 3G-markedet, har naturligvis mærkbare konsekvenser for konkurrencen.

2.3.2.3. *Detailniveau*

(120) Der skal desuden tages stilling til, om aftalen om engrossalg af roamingadgang til 3G-net begrænser konkurrencen på 3G-detailtjenester. Indenlandsk roaming på engrosniveau medfører mere ensartede vilkår på detailniveau, eftersom nettet sandsynligvis har en tilsvarende dækning, kvalitet og transmissionshastighed. Transmissionshastighederne har mærkbar betydning for, hvilke typer tjenester en given operatør kan udbyde. Det tidspunkt, hvor forskellige tjenester indføres, afgøres

endvidere af, hvornår man kan sikre bestemte transmissionshastigheder på nettet, som også skal samordnes af hensyn til den indenlandske roaming. Operatører, som bruger indenlandsk 3G-roaming på engrosniveau, skal også afregne efter engrostaksterne, som for datatjenesterne vedkommende baseres på en dobbeltreduceret detailprisformel, og det begrænser mulighederne for at konkurrere på priserne. Den dobbeltreducerede detailprisformel kan i sig selv medføre en risiko for samordning af priserne på detailniveau.

(121) Parternes samarbejde om engrosadgang til indenlandsk roaming på 3G-nettet vil således sandsynligvis påvirke konkurrencen mellem parterne på de afledte detailmarkeder. Selv om disse detailmarkeder omfatter flere selskaber end netmarkederne, og der ikke foreligger præcise tal vedrørende selskabernes markedsandele, kan man dog tage udgangspunkt i parternes markedsandele på 2G-markedet og nå frem til en betydelig kumuleret markedsandel (40 %).

2.3.2.4. *Konklusion*

(122) Aftalen om gensidig roaming har mærkbare konsekvenser for konkurrencen, fordi den begrænser parternes mulighed for på netniveau at konkurrere på dækningsgrad, kvalitet og transmissionshastigheder. Det har også konsekvenser for de afledte markeder, eftersom parterne, når de skal udbyde tjenester, hver især er afhængige af den dækningsgrad, kvalitet og transmissionshastighed, som den anden parts net giver mulighed for.

2.3.3. UDVEKSLING AF OPLYSNINGER

(123) Som udgangspunkt betragtes udveksling af kommercielt følsomme oplysninger mellem konkurrenter som konkurrencebegrænsende, idet det mindsker usikkerheden om markedsfaktorerne og gør det lettere at foretage ulovlig samordning. En stor del af de oplysninger, som parterne udveksler, kan betragtes som forretningshemmeligheder. I dette tilfælde er de oplysninger, som skal udveksles, først og fremmest af teknisk art, som ikke giver parterne indsigt i hinandens overordnede konkurrencestrategier. Udvekslingen af oplysninger skal ikke desto mindre ses i sammenhæng med hele aftalen og markedsforholdene generelt, og derfor skal disse aspekter, herunder også mulighederne for sikkerhedsforanstaltninger, analyseres nærmere.

- (124) I forbindelse med deling af anlægspladser vedrører de kommercielt følsomme oplysninger, der udveksles i det første udbygningsområde, først og fremmest de parametre, der skal bruges for at indrette anlæggene. I det opdelte område skal der udveksles mere omfattende oplysninger, fordi parterne har vedtaget en fælles radio-plan, herunder også oplysninger om nettets funktion, planer for udbygning af dækningsgraden, radiodesign-parametre for Node B'er og forventede trafikbehov.
- (125) I forbindelse med roaming skal der løbende udveksles to typer oplysninger. Den første type vedrører den funktionalitet, som nettene og roamingen på nationalt plan skal give mulighed for. Den anden type oplysninger vedrører kapaciteten til forskellige typer tjenester og trafik (teletjenester, bærertjenester eller SMS). Det drejer sig fortrinsvis om kvantitative oplysninger, der har at gøre med, hvilke trafiktyper og -mængder der forventes på nettet.
- (126) Selv om der skal udveksles fortrolige oplysninger, skal samarbejdet analyseres i sammenhæng med aftalen generelt. Parterne er nødt til at udveksle oplysningerne for at kunne dele anlægspladserne og udbyde tjenester med kundeubemærket samtrafik. De oplysninger, som skal udveksles, er først og fremmest af teknisk art, og giver ikke parterne indsigt i hinandens overordnede konkurrencestrategier. Det kan f.eks. ikke lade sig gøre for en part at udlede præcist, hvilke typer tjenester det er tanken at udbyde til slutbrugerne.
- (127) Parterne har opstillet en række sikkerhedsforanstaltninger, som skal begrænse risikoen for, at samarbejdet medfører konkurrencebegrænsende aktiviteter på de afledte markeder. Som led i aftalen forbydes specifikt udveksling af oplysninger om prissætning, produktudvikling og lanceringsplaner for produkter og tjenester. Parterne har også forpligtet sig til at sikre, at alle medarbejdere, som medvirker til projektets gennemførelse, får passende retningslinjer om relevante konkurrence- og fortrolighedsbestemmelser samt lovmæssige aspekter og forpligtelser.
- (128) De oplysninger, der skal udveksles, er nødvendige for at sikre effektiv deling af anlægspladser og roaming mellem parterne, og de vedrører ikke slutbrugerapplikationerne. Endvidere medvirker sikkerhedsforanstaltningerne til at begrænse risikoen for, at de udvekslede oplysninger medfører ulovlig samordning. Efter Kommissionens opfattelse har udvekslingen af oplysninger derfor ikke mærkbare konsekvenser for konkurrencen.
- (129) De britiske myndigheder har tilkendegivet betænkelighed ved, at det tætte samarbejde mellem parterne og den omfattende udveksling af oplysninger kunne føre til ulovlig samordning, og de har bedt parterne om med jævne mellemrum at fremlægge en rapport for Kommissionen om, hvordan fortrolighedsordningerne har fungeret, på grundlag af et uvildigt tilsyn.
- (130) Kommissionen er enig med de britiske myndigheder i, at det i visse tilfælde kan være på sin plads med et uvildigt tilsyn med foranstaltningerne til sikring af fortroligheden. I dette tilfælde er parterne aktive på markeder, som der føres tilsyn med af konkurrencemyndighederne på nationalt plan og fællesskabsplan og af de nationale tilsynsmyndigheder. De nationale konkurrencemyndigheder kan direkte anmode parterne om oplysninger, hvis de har begrundet mistanke om overtrædelse af konkurrencelovgivningen. Derfor forekommer en bestemmelse om uvildigt tilsyn med sikkerhedsforanstaltningerne, som skal give Kommissionen mulighed for at overvåge dem, umiddelbart ikke at stå i rimeligt forhold til målsætningen.
- #### 2.3.4. ANDRE EVENTUELLE BEGRÆNSNINGER
- (131) Aftalen indeholder en række andre begrænsninger, som fra en konkurrencesynsvinkel kan være betænkelige. Således bør følgende punkter analyseres i henhold til traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1:
- a) kontraktprincippet om »den umiddelbare person« (intuitu personae)
 - b) adgangen til den anden parts net.
- ##### 2.3.4.1. *Intuitu personae*
- (132) Ifølge aftalen må ingen af parterne anlægge eller få anlagt net nogetsteds i sit særskilte område eller stille 3G-tjenester til rådighed for den anden part i sit særskilte område via ordninger med nogen anden licensindehaver, som på nogen måde svarer til de ordninger, aftalen omhandler.
- (133) Denne bestemmelse har konsekvenser for, i hvilket omfang parterne hver især kan indgå tilsvarende aftaler inden for deres særskilte område med tredjepartsoperatører i mobilsektoren. Den sikrer imidlertid, at begge parter investerer sammenlignelige midler, og at kvaliteten af roamingtjenesterne er fyldestgørende, samt at de oplysninger, som parterne udveksler, holdes fortrolige. I betragtning af aftalens overordnede målsætning har den ikke mærkbare konsekvenser for konkurrencen.

2.3.4.2. *Adgang til den anden parts net*

- (134) I henhold til aftalen må parterne hver især fortsat gerne indgå aftaler om indenlandsk 3G-roaming med tredjepartsoperatører med 3G-licens, men dette forpligter ikke den anden part til at lade den pågældende tredjeparts abonnenter eller kunder få adgang til den anden parts net via roaming. Ifølge parterne er der betydelige tekniske vanskeligheder ved at lade andre større operatører foretage indenlandsk roaming på en af parternes mobilnet. Tilrådighedsstillelse af roamingtjenester mellem netoperatører er for øvrigt i sig selv udpeget som en konkurrencebegrænsning, der kræver analyse i henhold til konkurrencelovgivningen. Derfor kan en begrænsning af andre licensindehavende 3G-netoperatørers muligheder for at gå med i denne form for samarbejde ikke fortolkes som en konkurrencebegrænsning. Tværtimod: Hvis en af parterne indgår aftale om videresalg af omfattende indenlandske roamingrettigheder til en af de øvrige licensindehavende 3G-netoperatører, vil det derimod kræve en analyse efter konkurrencereglerne. Under disse omstændigheder har bestemmelsen ingen skadelige konsekvenser for konkurrencen, især da parterne uden restriktioner må udbyde indenlandsk roaming til MVNO'er og tjenesteudbydere.

2.4. KONSEKVENSER FOR HANDELLEN MELLEM MEDLEMSSTATERNE

- (135) Vilkårene for adgang til mobilnetoperatørers 3G-infrastruktur og engrostjenester påvirker samhandlen mellem EØS-landene. Det skyldes, at tjenester, som leveres via telenet, handles i hele EU og EØS — f.eks. engrosadgang til international 3G-roaming — og vilkårene for adgang til infrastrukturer og engrostjenester på teleområdet afgør, om andre operatører eller tjenesteudbydere, som har brug for denne adgang, har mulighed for at udbyde deres egne tjenester⁽⁵⁵⁾. Vilkårene for deling af net påvirker også, hvad der bliver købt hos producenterne af netudstyr i de forskellige EØS-lande. Desuden påvirker vilkårene for adgang til 3G-infrastruktur og engrostjenester i høj grad investeringslysten for 3G-infrastruktur og engrostjenester, også hvad angår investeringer i andre EØS-lande. Aftalen har således konsekvenser for samhandlen i EU og EØS.

2.5. TRAKTATENS ARTIKEL 81, STK. 3/EØS-AFTALENS ARTIKEL 53, STK. 3

- (136) Aftalen om roaming mellem O2 UK og T-Mobile UK falder ind under traktatens artikel 81, stk. 1/EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, eftersom den har mærkbare konsekvenser for konkurrencen og samhandlen mellem EØS-landene. En aftale, som begrænser konkurrencen i strid med traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, kan jf. traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, fritages, hvis:

- a) den bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling
- b) den sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved
- c) der ikke pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål
- d) der ikke gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

2.5.1. AFTALENS BIDRAG TIL AT FORBEDRE PRODUKTIONEN ELLER FORDELINGEN AF VARERNE ELLER TIL AT FREMME DEN TEKNISKE ELLER ØKONOMISKE UDVIKLING

- (137) Ved at give hinanden mulighed for indenlandsk 3G-roaming kan parterne hurtigere tilbyde en bedre dækning og kvalitet og højere transmissionshastigheder på 3G-engros- og -detailtjenester. Parternes samlede net får sandsynligvis en bedre dækning og større udbredelse, end de tilsammen ville have uden samarbejdet. Da de skal konkurrere med tre andre parter på netniveau, har parterne også et incitament til at udbygge deres nets dækning og udbredelse frem for at skære ned på netomkostningerne. Konkurrencen fra disse andre parter og en række tjenesteudbydere samt muligvis MVNO'er på detailniveau betyder også, at parterne tilskyndes til hver især at udbyde et bredere og bedre sortiment af tjenester.

- (138) Ved hjælp af indenlandsk roaming kan parterne tilbyde bedre dækning, kvalitet og transmissionshastigheder på deres tjenester i etableringsfasen i det første udbygningssområde i konkurrence med de øvrige udbydere af 3G engros- og -detailtjenester. Således giver roaming inden

⁽⁵⁵⁾ Jf. adgangsmiddelens punkt 144-148.

for det første udbygningsområdets »restområde« begge parter og navnlig T-Mobile UK — Det Forenede Kongeriges mindste operatør — mulighed for at lancere et kommercielt udbud i en række byer betydeligt tidligere, end det ville være tilfældet uden aftalen.

(139) Desuden giver tildelingen af særskilte områder i det opdelte område i forening med ordningerne om gensidig roaming parterne mulighed for at etablere net af højere kvalitet i et større dækningsområde, herunder de områder, hvor det økonomiske incitament til at etablere net ikke er så stort. Det gælder især områderne ud over lovkravet om 80 % (20 % af Det Forenede Kongeriges landareal). Parterne kommer yderligere til at dække mindst [...] (*) af landets befolkning, hvilket repræsenterer en betydelig stigning i dækningen af Det Forenede Kongeriges landareal (en stigning på [...] (*)). Dermed kan der hurtigere udbydes 3G-tjenester til flere kunder, så den nye teknologi bliver meget mere udbredt. Det vil formentlig også øge konkurrencen mellem parterne og de tre øvrige operatører i det opdelte område.

(140) Aftalen fremmer således konkurrencen på markederne for indenlandsk 3G-roaming og engros-netopkobling og dermed også konkurrencen på detailniveau, hvorved den ligeledes bidrager til at forbedre produktionen og fordelingen af disse tjenester. Da de pågældende 3G-tjenester forventes at komme til at udgøre et bredt spektrum af nye teknologisk avancerede produkter med højere kvalitet og funktionalitet end 2G-tjenesterne, fremmer aftalen også den tekniske og økonomiske udvikling.

(141) I det første udbygningsområde og størstedelen af det opdelte område skal parterne i henhold til deres licenser etablere særskilte net inden udgangen af 2007. Der er dog klar forskel på de økonomiske fordele ved roaming i det første udbygningsområde og i det opdelte område. Det første udbygningsområde omfatter det strategisk vigtigste område af Det Forenede Kongeriges marked, hvor det økonomiske incitament til at etablere uafhængige net er højt, og hvor konkurrencen mellem selskaberne får afgørende betydning for, hvor konkurrencepræget markedet bliver. Selv i det første udbygningsområdets »restområde« medfører roaming mellem parterne, som begge er etablerede netoperatører, kun begrænsede økonomiske fordele. De økonomiske incitamenter til at etablere net i det opdelte område, som omfatter mindre befolkede og mindre kommercielt attraktive dele af Det Forenede Kongerige, er betydelig lavere end i det første udbygningsområde, og de økonomiske fordele ved roamingordningen er tilsvarende langt højere, navnlig i landdistrikterne.

2.5.2. EN RIMELIG ANDEL AF AFTALENS FORDELE TIL FORBRUGERNE

(142) Aftalen om indenlandsk 3G-roaming sætter parterne i stand til at konkurrere mere effektivt, og derfor styrker den konkurrencen på markederne for både digitale mobilnet og tjenester. Konkurrencen vil udvikle sig hurtigere, og konkurrenterne vil i højere grad være tilskyndet til at indføre nye tjenester på markedet og presset til at sænke priserne som følge af forskellige selskabers bedre adgang til markedet og den mere omfattende dækning, som parternes indenlandske 3G-roamingadgang giver. Det vil formodentlig betyde, at forbrugerne hurtigere får gavn af et bredere udvalg af nye og teknisk avancerede 3G-tjenester, som må forventes at være af højere kvalitet og mangfoldighed end 2G-tjenesterne. Dermed bliver der også større sandsynlighed for priskonkurrence. Den øgede konkurrence på detailniveau medfører antageligt, at eventuelle omkostningsbesparelser som følge af øget konkurrence på den landsdækkende indenlandske roamingadgang og på videresalg af engrosopkobling til MVNO'er og tjenesteudbydere til landsdækkende tjenester videregives til slutbrugerne.

2.5.3. NØDVENDIGHEDEN AF BEGRÆNSNINGERNE

(143) Selv om indenlandsk roaming mellem licensindehavende netoperatører ellers betragtes som konkurrencebegrænsende, er aftalens punkter om indenlandsk roaming en nødvendig forudsætning for de nævnte fordele.

2.5.4. MULIGHED FOR AT UDELUKKE KONKURRENCEN FOR EN VÆSENTLIG DEL AF DE PÅGÆLDENDE VARER ELLER TJENESTEYDELSER

(144) Aftalen forøger som angivet i punkt 2.5.1 konkurrencen mellem de fem licensindehavende operatører af 3G-net og -tjenester, som har til hensigt at etablere 3G-net i Det Forenede Kongerige, og mellem MVNO'erne og tjenesteudbydere.

(145) Aftalen giver også mulighed for reel konkurrence mellem parterne. Selv om hvert selskab baserer en del af sin dækning på roaming, har det stadig kontrol over sit eget basisnet og dermed mulighed for at udbyde differentierede tjenester. Der lægges i aftalen stor vægt på at garantere konkurrencen mellem parterne på udbud af 2G- og 3G-tjenester til forbrugerne, såvel direkte som via videresælgere (punkt 2.1.f).

(146) Hjemnetoperatørens mulighed for at bevare kontrollen over den trafik, som dennes kunder skaber uden for hjemnettet, og for at give adgang til tjenester, som ikke er tilgængelige på fremmednettet, styrkes via brugen af Camel-teknologi (Customised Application for Mobile network Enhanced Logic), som f.eks. giver mulighed for tilbagekald. For 3G-detailtjenesters vedkommende får hjemnetoperatøren i endnu højere grad kontrol over, hvilke tjenester dennes slutbrugere har adgang til ved roaming, fordi brugerne ved enhver dataoverførsel tilsluttes det pakkekoblede datanet via deres hjemnet.

(147) Ansvar for prissætning og fakturering ligger desuden fortsat hos hjemnetoperatøren. Selv om fremmednetoperatøren forsyner hjemnetoperatøren med faktureringsoplysninger, er der ikke nogen direkte forbindelse mellem de kommercielle vilkår for tilbuddet om engros-roaming og de specifikke detailtjenester, som er baseret på tilbuddet.

(148) Engrosomkostningerne til 3G-roaming består kun i fremføringsomkostninger, hvortil kommer indholdsomkostninger, der for de indholdstunge 3G-datatjenesters vedkommende med tiden forventes at stige i forhold til fremføringsomkostningerne. Inden for basisnet kommer operatørernes omkostninger til at afhænge af, hvilke valg slutsælgerne træffer, hvordan trafikken fremføres på basisnettet (f.eks. via faste kredsløb eller trådløse mikrobølgenet), hvilket forhold der er mellem antallet af brugere og den tilgængelige kapacitet, og hvilke drifts- og vedligeholdelsesomkostninger operatøren har. Sluttede er der også mulighed for en betydelig prisdifferentiering, da der er en vis margin mellem engrostaksterne og de forventede detailtakster, og da størstedelen af trafikken ikke kommer til at foregå via roaming. Aftalen giver også begge parterne mulighed for at sælge engrosopkobling til MVNO'er og tjenesteudbydere, også via roaming på den anden parts net. Konkurrencen hæmmes dermed ikke i mærkbar grad på de markeder, som aftalen angives at vedrøre.

2.5.5. KONKLUSION VEDRØRENDE TRAKTATENS ARTIKEL 81, STK. 3/EØS-AFTALENS ARTIKEL 53, STK. 3

(149) Det kan konkluderes, at alle betingelser er opfyldt for individuel fritagelse i henhold til traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, for så vidt angår

konkurrencebegrænsningerne som følge af aftalen om engrossalg af indenlandsk 3G-roaming mellem parterne. Aftalen sætter parterne i stand til hurtigere at indføre 3G kommercielt og udbyde tjenester i et større geografisk område til gavn for forbrugerne.

2.6. VARIGHED

(150) I henhold til artikel 8 i forordning nr. 17 og EØS-aftalens protokol 21 skal Kommissionen træffe en beslutning i henhold til traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, for et bestemt tidsrum, og der kan knyttes betingelser og påbud til en sådan beslutning.

(151) Det første udbygningsområde omfatter de byområder, der har størst potentiale for konkurrence på infrastruktur. Derfor er en fritagelse for roaming mellem to etablerede operatører, selv i det første udbygningsområdes »restområde«, kun berettiget, så længe samarbejdet er med til at fremme konkurrencen i nettets indledende etableringsfase samt den kommercielle lancering og hurtige optagelse af 3G-detailtjenester. Medmindre der sker store, uventede ændringer i erhvervs- eller lovmiljøet, vil det derefter ikke ud fra økonomiske hensyn være berettiget at videreføre en fritagelse jf. traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, for roaming i det første udbygningsområde. I betragtning af den lave befolkningstæthed i det første udbygningsområdes »restområde«, det lovforeskrevne dækningskrav samt parternes egne planer og andre parter udbygningsarbejde i Det Forenede Kongerige er det passende at fritage roaming i det første udbygningsområdes »restområde« indtil den 31. december 2007.

(152) Det opdelte område omfatter mere tyndtbefolkede og mindre kommercielt attraktive egne af Det Forenede Kongerige. Derfor vil en fritagelse for roaming i det opdelte område være berettiget længere end i det første udbygningsområde, navnlig når parterne går ud over deres lovforeskrevne dækningspligt og dækker nogle af landets yderligt beliggende egne. De markeder, som aftalens begrænsninger vedrører, er nye markeder, og derfor kan begrænsningernes konsekvenser ikke vurderes for en periode på meget mere end fem år. Derfor finder Kommissionen det berettiget at give fritagelse indtil den 31. december 2008. Det kan tænkes, at de erhvervs- og lovmæssige forhold til den tid betyder, at traktatens artikel 81, stk. 3, fortsat finder anvendelse på roaming i det opdelte område.

(153) I henhold til artikel 6 i forordning nr. 17 kan en beslutning i henhold til traktatens artikel 81, stk. 3, ikke ligge forud for anmeldelsesdagen. Derfor har nærværende beslutnings fritagelse fra traktatens artikel 81, stk. 1/ EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, virkning fra den 6. februar 2002. Den gælder:

- a) til den 31. december 2007 for så vidt angår indenlandsk roaming i det første udbygningsområdes »restområde«, og
- b) til den 31. december 2008 for så vidt angår indenlandsk roaming i det opdelte område.

(154) Nærværende beslutning finder anvendelse med forbehold af traktatens artikel 82 og EØS-aftalens artikel 54 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

På grundlag af de oplysninger, Kommissionen har til rådighed, har den ingen grund til at gribe ind efter traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, over for bestemmelserne om deling af anlægspadser og udveksling af oplysninger med henblik på deling af anlægspadser og indenlandsk roaming i den mellem O2 UK Limited og T-Mobile UK Limited indgåede aftale af 20. september 2001 og aftaletillæggene hertil af 9. april 2002 (»aftalen«).

Artikel 2

I henhold til traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, erklæres bestemmelserne i traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, uanvendelige på aftalens bestemmelser om indenlandsk roaming i det første udbygningsområdes restområde jf. definitionen i parternes

erklæring af 12. marts 2003, med virkning fra den 6. februar 2002 til den 31. december 2007.

Artikel 3

I henhold til traktatens artikel 81, stk. 3, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 3, erklæres bestemmelserne i traktatens artikel 81, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 53, stk. 1, hermed uanvendelige på aftalens bestemmelser om indenlandsk roaming i det opdelte område, med virkning fra den 6. februar 2002 til den 31. december 2008.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til

O2 UK Limited
260 Bath Road
Slough
Berkshire
SL1 4DX
Det Forenede Kongerige

og

T-Mobile UK
Imperial Place
Maxwell Road
Borehamwood
Hertfordshire
WD6 1EA
Det Forenede Kongerige

Udfærdiget i Bruxelles, den 30. april 2003.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen